

GROEN HERSTEL

Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023

september 2021

Inhoud

Voorwoord

Het voelt goed om gedeputeerde economie van de provincie Noord-Holland te zijn. Goed, omdat onze mooie provincie één van de sterkste economische regio's van Nederland is, met een substantiële bijdrage aan het Bruto Binnenlands Product (21%) en de werkgelegenheid (18%) van Nederland. We hebben deze positie te danken aan een uitstekend vestigingsklimaat waarbinnen bedrijven, bedrijfsclusters en mensen zich optimaal kunnen ontplooiën.

Het Noord-Hollandse vestigingsklimaat heeft een stevig fundament. Dit heeft ze te danken aan de gunstige geografische ligging in Nederland en Europa, de aantrekkingskracht van Amsterdam, de aanwezigheid van Schiphol en een hoogwaardige arbeidsmarkt en kennisinfrastructuur. Daarnaast biedt de provincie een prettige woon- en leefomgeving met een rijke cultuurhistorie en vele culturele en vrijetijdsvoorzieningen. Deze condities hebben ervoor gezorgd dat er zich een aantal kenmerkende clusters hebben ontwikkeld. Denk aan de zakelijke en financiële dienstverlening in en rond Amsterdam, de Greenports, en de clusters rondom de luchthaven, media (Hilversum) en zeehavens. Met deze kwaliteiten is Noord-Holland een regio van kansen. Daarmee heeft onze provincie ook een grote aantrekkingskracht op jongeren, internationale kenniswerkers, startende creatieve ondernemers en gesettelde bedrijven met een sterke internationale oriëntatie of ambities in die richting. Ik laat mij graag inspireren door de vele innovatieve ondernemers die Noord-Holland rijk is en spoor ze aan om hun creatieve ideeën verder te ontwikkelen. In heel veel gevallen kunnen wij ondernemers ook echt helpen een initiatief verder te brengen! Tegelijk zie ik ook een aantal uitdagingen voor Noord-Holland. Die uitdagingen zien we soms aankomen maar kunnen ons ook onverwacht overkomen en laten zien dat niets van-

zelfsprekend is. Eerst kwam de Brexit. Met het aangekondigde vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de EU ontstonden er zorgen over wat dit zou kunnen betekenen voor de Nederlandse, en daarin de Noord-Hollandse economie. We hebben immers sterke economische relaties met onze Noordzeebuur. Denk alleen maar aan export van bloemen, planten en bulkgoederen en de visserij. Inmiddels is Brexit een feit en leren we ons aan te passen aan de nieuwe situatie. Toen kwam de coronapandemie. De maatregelen daartegen maakten duidelijk waar Noord-Holland ook kwetsbaar kan zijn. De Noord-Hollandse economie bleek namelijk het zwaarst getroffen te zijn van alle provincies. Op moment van verschijnen van deze Uitvoeringsagenda Economie lijkt het erop dat het maatschappelijk verkeer zich weer gaat normaliseren en dat de economie zich zal herstellen.

Maar misschien wel de grootste uitdaging waar we voor staan, is het bereiken van een echt duurzame, concurrerende economie. Een concurrerende economie waar geen grondstoffen en energie worden verspild, die geen ecologische schade toebrengt en waar iedereen die kan, mee doet en zich kan ontplooiën. Een economie waar innovatie een drijvende kracht is en waar innovatie bij voorkeur gepaard gaat met sociaal ondernemen of sociale innovaties. Kortom, een economie die de brede welvaart bevordert. Dat is ons vergezicht. Ons motto is dan ook: groen herstel.

In deze nieuwe Uitvoeringsagenda Economie hebben we daarom – in vergelijking met de vorige Uitvoeringsagenda – een aantal nieuwe ambities geformuleerd. Deze hebben we gekoppeld aan de transitieopgaven waarvoor we staan. Het gaat dan om het verduurzamen van onze energievoorziening en het circulair maken van de economie. Deze zijn ook gekop-

peld aan de klimaatopgaven vanuit het Klimaatakkoord. Ook de stikstofdiscussie speelt daarin een rol. Tot slot hebben we in onze Voedselvisie ambities geformuleerd naar een duurzame en gezonde voedselketen, die met name invloed heeft op het agrosectordeel van deze agenda. Bij nieuwe ambities horen ook nieuwe instrumenten. Met de oprichting van de ROM (regionale ontwikkelingsmaatschappij) verwachten we tempo te kunnen maken. Uiteindelijk zal de ROM een stimulerende rol vervullen voor de regionale economie en het financieringsklimaat. Ik ben ervan overtuigd dat we met deze nieuwe Uitvoeringsagenda Economie de goede weg inslaan en daarmee bij dragen aan het verbeteren van de brede welvaart in Noord-Holland. We hebben daar ook uw hulp bij nodig, want we kunnen het niet alleen. Graag ga ik met medeoverheden, ondernemers, bedrijven en kennisinstellingen de uitdagingen aan en aan de slag.

Ilse Zaal

Gedeputeerde economie, arbeidsmarkt, landbouw en visserij

1 Inleiding

Een gezonde en duurzame economie is belangrijk voor iedereen in de provincie Noord-Holland. Het draagt bij aan welvaart en welzijn en biedt perspectieven voor toekomstige generaties. Iedereen moet daarin kunnen meedoen en de ruimte krijgen om zijn of haar talenten te kunnen ontwikkelen.

Het college van Gedeputeerde Staten heeft haar economische ambities in juni 2019 als volgt verwoord in het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken':

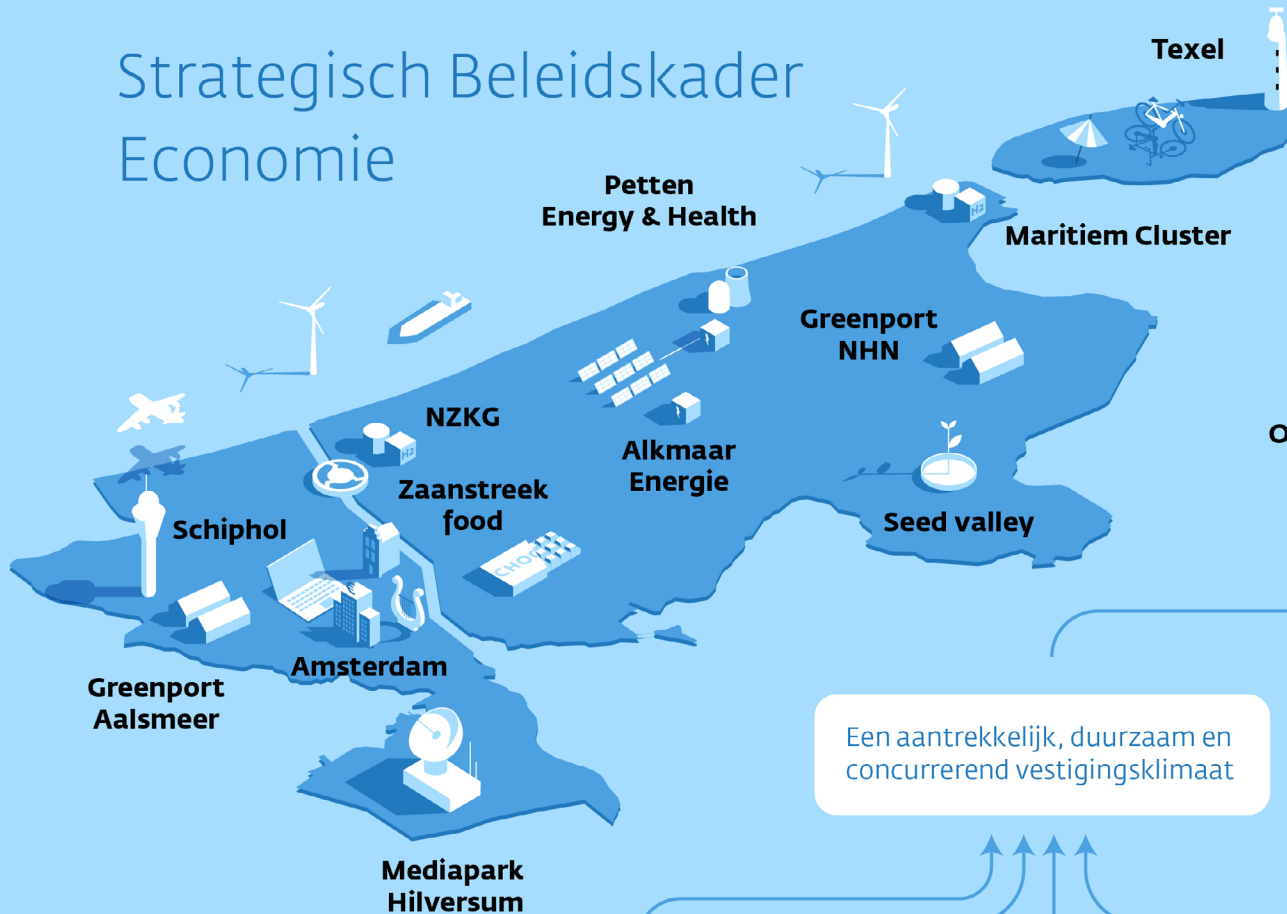
Noord-Holland is een dynamische provincie, waar 2,8 miljoen mensen wonen en 1,6 miljoen mensen hun werk vinden. En daar zijn we trots op. De Noord-Hollandse economische structuur is vitaal en veelzijdig. Wij streven naar een optimaal vestigingsklimaat voor ondernemers in Noord-Holland. We stellen geen strengere normen dan de wettelijke, maar stimuleren bedrijven om duurzame maatregelen te nemen. De provincie ondersteunt het vestigingsklimaat door in te zetten op goede bereikbaarheid, goede ruimtelijke ordening en een gezonde leefomgeving. Om de verduurzaming van de economie te versnellen, ondersteunen en stimuleren we over de volle breedte duurzame innovatie.

Deze economische ambities krijgen in deze Uitvoeringsagenda Economie vorm en inhoud. In de Uitvoeringsagenda laten we zien wat onze ambities zijn per thema en wat we gaan doen. De focus is het operationele niveau, de activiteiten en de projecten. De looptijd is de periode 2021-2023. Voor de grote transitieopgaven waar we voor staan is dit uiteraard te kort maar in deze periode willen we gaan versnellen. Jaarlijks rapporteren wij over de vorderingen, waarbij bekeken wordt of een actualisatie nodig is.

De Uitvoeringsagenda Economie is het uitvoeringsdeel van het Strategisch Beleidskader Economie. Het Strategisch Beleidskader Economie bevat de hoofdlijnen van het economisch beleid en geeft de door ons gewenste richting van de economie voor de middellange termijn aan. Dat is wat ons betreft een duurzame, vernieuwende en ondernemende economie die ten dienste staat van het verbeteren van de brede welvaart in Noord-Holland. Deze drie begrippen 'duurzaam', 'vernieuwend' en 'ondernemend' zijn richtinggevende principes die wij toepassen op de drie economische thema's die vallen onder vestigingsklimaat (werklocaties, arbeidsmarkt en innovatieklimaat), op de agrosector en op internationalisering. In onderstaande figuur vatten we het Strategisch Beleidskader Economie samen.

Strategisch Beleidskader Economie

Barometer Welvaart en Welzijn

Ondernemerschap

Innovatie

Duurzaamheid

Missie

Wij maken ons sterk voor welvaart en welzijn in Noord-Holland door een duurzame, vernieuwende en ondernemende economie

Een aantrekkelijk, duurzaam en concurrerend vestigingsklimaat

Een sterk innovatieklimaat

Aantrekkelijke en duurzame werklocaties

Goede bereikbaarheid

Een veerkrachtige arbeidsmarkt

Internationalisering

Een sterke en duurzame agrosector

Externe participatie

Deze uitvoeringsagenda is mede tot stand gekomen door een participatietraject met de belangrijkste stakeholders van de provincie waarbij digitale groeps gesprekken hebben plaatsgevonden. In ieder gesprek hebben we gepoogd om stakeholders met een gemeenschappelijke deler aan tafel te krijgen. Die gemeenschappelijke deler vonden we in de focus op één regio, één sector of in verwachte expertise op één van de richtinggevende principes uit het Strategisch Beleidskader Economie. Zo is er gesproken met o.a. deelnemers namens Noord-Holland Noord, agrosector, detailhandel, digitale economie, de Metropoolregio Amsterdam en zijn deelnemers uitgenodigd op de thema's ondernemend, duurzaam, vernieuwend en 'groen herstel'. De bevindingen van dit participatietraject zijn in een rapport gebundeld. Samengevat: de economische thema's uit het Strategisch Beleidskader Economie worden herkend en worden gezien als actueel. De drie richtinggevende principes (duurzaam, vernieuwend en ondernemend) worden ook herkend en ook als verbonden beschouwd. Quotes: "je kunt niet vernieuwen als je niet onderneemt" en "je kunt niet duurzaam zijn als je niet vernieuwt". 'Groen herstel' wordt gezien als een accent en als logisch in het verlengde van de richtinggevende principes: wanneer uitvoeringsacties toewerken naar een duurzame, vernieuwende en ondernemende economie, dragen deze ook bij aan een groen herstel van de economie.

De participanten geven ook nog de meer algemene adviezen om mee te nemen bij de uitvoering van de agenda:

- Integrale en gebiedsgerichte aanpak
- Borgen van de middellange termijn
- Brug slaan naar het lokaal niveau
- Invullen verantwoordelijkheidshiaat (daar waar geen eigenaar is voor een opgave kan de provincie en rol spelen om de partijen gezamenlijk aan tafel te krijgen).

In [bijlage 4](#) staat een uitgebreidere samenvatting van het participatietraject en hoe met de suggesties is omgegaan.

Expertmeeting commissie EFB

In maart 2021 is een expertmeeting georganiseerd met de commissie EFB (Economie, Financiën en Bestuur) over de 'nieuwe economie', die ook bedoeld was als input voor de nieuwe Uitvoeringsagenda. Drie sprekers brachten hun expertise in op de thema's van de verduurzaming van de economie, herstel uit de coronacrisis en het agenderen van 'brede welvaart' als focus van economisch beleid.

Relaties met andere beleidsopgaven

Naast gesprekken met onze externe stakeholders is er ook gekeken naar de relaties met andere beleidsterreinen van de provincie, want de transitieopgaven waarvoor de provincie en anderen staan, zijn integrale opgaven. Die relaties zijn samengevat in onderstaande infographic.

Leeswijzer

De voorliggende uitvoeringsagenda is kernachtig en vrij visueel ingestoken. In hoofdstuk 2 lichten we de koers 'groen herstel' en de missie voor 'brede welvaart' nader toe. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de Noord-Hollandse sectoren en clusters. Tot slot worden de opgaven, ambities, onze provinciale inzet en instrumenten die we daarvoor hanteren op de vijf strategische doelen uiteengezet. De provinciale inzet en instrumenten in hoofdstuk 4 zijn niet uitputtend. Voor een volledig overzicht van alle activiteiten, verwijzen wij u naar de activiteitenmatrix in bijlage 1.

Relaties economie met andere beleidsvragen

De provincie werkt aan integrale oplossingen voor economische en andere opgaven.

2 Groen herstel en brede welvaart

Met als motto 'Groen Herstel', kiezen wij in de nieuwe Uitvoeringsagenda voor een focus op duurzame (groene) transitieopgaven en herstel uit de coronacrisis. Dit sluit ook aan op het thema 'economische transitie' van de Omgevingsvisie. Natuurlijk is inzet op transitieopgaven een kwestie van lange adem en houdt dit niet op in 2023. Het vergezicht waaraan we willen bijdragen, is een concurrerende, duurzame en inclusieve Noord-Hollandse economie waar bedrijven en mensen zich kunnen ontplooiën, waar geen grondstoffen en energie worden verspild en knelpunten zoals rondom klimaat zijn aangepakt. Wij doen dit vanuit onze rol als provinciale overheid en met de mogelijkheden die ons ten dienste staan.

Coronacrisis

De Noord-Hollandse economie is in de basis een sterke en veerkrachtige economie. Toch kwam door de coronacrisis heel duidelijk de kwetsbaarheid ervan naar voren. In maart 2020 begon de rijksoverheid met contactbeperkende maatregelen tegen corona en met steunpakketten voor bedrijven die gedwongen werden om hun bedrijfsactiviteiten te beperken of zelfs stil te leggen. Daarmee werd snel duidelijk hoe groot de impact zou worden op de economie. Aanvankelijk werd rekening gehouden met een beperkte lockdown van een half jaar. Dit bleek te optimistisch. Pas na ruim een jaar lijkt er zicht te zijn op normalisering van het maatschappelijk verkeer. De vraag is hoe de economie zich de komende jaren zal herstellen. Per saldo is de Nederlandse economie in 2020 met 3,8% gekrompen. Van alle provincies bleek Noord-Holland met een krimp van 7% het zwaarst getroffen te zijn (zie ook de [coronamonitor](#)). De verklaring daarvoor is:

- Noord-Holland heeft een relatief groot aandeel in sectoren die hard getroffen zijn. Het gaat om horeca, zakelijke en overige dienstverlening, toerisme, detailhandel, vervoer en opslag en cultuur.
- De Noord-Hollandse economie is sterk internationaal georiënteerd en de voorzieningen die dit ondersteunen, met name luchtverkeer van en naar Schiphol, hebben bijna stil gestaan. Haarlemmermeer heeft daarom als regio de grootste krimp in Nederland in 2020 laten zien (-18%).
- Noord-Holland heeft een relatief groot aandeel in de flexibele schil van de arbeidsmarkt (ZZP'ers, uitzendkrachten, zelfstandigen). De flexibele schil is hard geraakt door productieverlagingen en vraaguitval.

Inmiddels wordt weer uitgegaan van een herstel van de economie vanaf 2021 (CPB, [maatraming](#)). De provincie Noord-Holland heeft in 2020 een aantal maatregelen getroffen om de gevolgen van de coronacrisis te verzachten en te investeren in verduurzaming en in de maatschappelijke infrastructuur. Als belangrijkste maatregel tegen de effecten van corona hebben Provinciale Staten een [Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds](#) van € 100 miljoen in het leven geroepen. Het economisch herstel- en duurzaamheidsfonds wordt de komende jaren ingezet voor minder CO₂-uitstoot in de gebouwde omgeving, steun aan de culturele en maatschappelijke sector en voor meer en goed geschoold personeel voor de technische sector. Corona zorgt voor minder investeringen en vertraging in projecten die bijdragen aan het verminderen van de CO₂-uitstoot. De provincie wil daarom een deel van het herstelfonds gebruiken om de verduurzaming op gang te houden en tegelijk te zorgen voor economische activiteit en herstel. Ontzorgen van woningeigenaren en ondernemers op bedrijventerreinen door middel van gerichte subsidies is hier een onderdeel van. Voor het onderdeel maatschappelijke en culturele sector gaat het om een aantal instrumenten zoals een regeling voor gemeenten voor het ondersteunen van maatschappelijke voorzieningen en regelingen voor cultuurherstel en innovatie in cultuur. Ook is er een [noodfonds voor culturele instellingen](#) van € 10 miljoen ingesteld. De culturele sector is zwaar getroffen door de coronamaatregelen, terwijl de sector ook veel economische betekenis heeft. Om de schade in deze sector te beperken, zijn deze maatregelen ingesteld.

Aanvullend op het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds, is de oprichting van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Noord-Holland de belangrijkste maatregel die in deze Uitvoeringsagenda Economie is opgenomen voor het herstel uit de coronacrisis. Naast het aanjagen van (duurzame) innovatieprojecten, heeft de ROM ook als belangrijke taak om het coördinerend loket in Noord-Holland te zijn voor ondersteuningsmogelijkheden die de rijksoverheid getroffen bedrijven biedt.

Transitieopgaven

Onze maatschappij staat voor een groot aantal uitdagingen die ook impact zullen hebben op de economie. In het kader van het [Klimaatakkoord](#) zijn diverse afspraken gemaakt over energie, industrie, mobiliteit, landbouw, en de gebouwde omgeving. Voor de industrie is onder meer afgesproken dat deze in 2050 circulair is en vrijwel geen CO₂ meer uitstoot. Voor de landbouw geldt de afspraak dat deze in 2050 klimaatneutraal is. Voor de gebouwde omgeving spelen vooral de kwesties van warmte en energiehuishouding. Voor energie is afgesproken dat in 2030 70% van de elektriciteit van hernieuwbare bronnen is. Dit vraagt om een stevige inzet op energietransitie die

ook bedrijven zullen raken, maar ook nieuwe kansen bieden voor nieuwe verdienmodellen, zoals rondom waterstof. In het Klimaatakkoord is ook afgesproken dat Rijk en provincies samen een Bossenstrategie opstellen. Eind 2020 is deze [Bossenstrategie inclusief beleidsagenda 2030](#) vastgesteld. Door o.a. aanleg extra bos en toepassing van hout wordt een bijdrage geleverd aan herstel van de biodiversiteit en de klimaatopgave. Daarvoor is niet alleen fysieke ruimte maar ook innovatiekracht nodig.

De Uitvoeringsagenda Economie heeft ook een duidelijke relatie naar een andere transitieopgave: die naar een circulaire economie. In het programma 'Nederland Circulair in 2050' heeft de rijksoverheid in 2016 de ambitie vastgelegd dat Nederland in 2030 voor 50% circulair is en in 2050 volledig. Dit is onder meer uitgewerkt in een Grondstoffenakkoord. De provincie Noord-Holland heeft deze ambitie in 2017 onderschreven ([Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie Noord-Holland](#)) en onlangs herbevestigd in de [Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025](#). De Actieagenda zet in op het versnellen van de transitie en op een systeemverandering. De Uitvoeringsagenda Economie draagt daaraan bij op diverse manieren. Zo richten onze innovatie-instrumenten als GOI-NH, PIM, Innovatiefonds Noord-Holland en PDENH, zich voor een belangrijk deel op circulaire economie. De provincie gaat ervan uit dat er straks nog één economie overblijft, een circulaire economie. Dat betekent ook dat er over enkele jaren geen aparte agenda's meer voor economie en circulaire economie zullen zijn.

Daarnaast speelt de stikstofproblematiek. In bepaalde verbindingen met zuurstof of waterstof kan stikstof schadelijk zijn voor mens en milieu. Daarom heeft de EU daarvoor richtlijnen ingesteld. In 2019 werd in een bestuursrechtelijke uitspraak de Nederlandse aanpak tegen stikstof (Programma Aanpak Stikstof) onderuitgehaald. Als gevolg daarvan werd een groot aantal bouwprojecten stilgelegd. Het kabinet heeft in 2020 een pakket van (compenserende) maatregelen aangekondigd dat deels deze problematiek oplost, maar er blijven nog onzekerheden. Wat dit precies voor het bedrijfsleven, de landbouw en woningbouw gaat betekenen, is nog onduidelijk, maar de impact kan groot zijn. Mede om die reden komt de provincie in 2021 met een Uitvoeringsagenda Stikstof.

In relatie met bovenstaande transitieopgaven heeft de provincie de [Voedselvisie 2020-2030](#) vastgesteld. De Voedselvisie adresseert de manier van het produceren, distribueren, verwerken en consumeren van voedsel. In toenemende mate leidt dit tot problemen rondom milieu, bodem, klimaat, stikstof, dierenwelzijn en gezondheid. Daardoor komt ook het verdienmodel van de agrarische ondernemer onder druk te staan. Dit vraagt om een nieuwe balans tussen de economische, ecologische, ruimtelijke en sociale aspecten van onze voedselproductie, waarin alle schakels van de voedselketen betrokken zijn. De Voedselvisie heeft daarom grote impact op het landbouwonderdeel van onze Uitvoeringsagenda.

Deze transitiethema's zijn sturend voor onze activiteiten in de Uitvoeringsagenda en worden in de uitwerking van de acties meegenomen.

CO₂

Klimaat

Nederland heeft zich gecommitteerd aan de klimaatdoelen van Parijs. Duurzaam ruimtegebruik kan daar aan bijdragen.

Transitieopgaven

Energietransitie

In 2030 moet 70% van de elektriciteit uit hernieuwbare bronnen komen. Deze transitie vraagt om andere vaardigheden en biedt nieuwe kansen.

Stikstof

Teveel stikstof is schadelijk voor de natuur en mens. Nieuwe ontwikkelingen worden daardoor beperkt.

Voedselvisie

Verduurzaming van de voedselketen leidt tot lagere milieu-impact, meer gezondheid en brengt ook andere verdienmodellen voor de landbouwsector.

Circulaire economie

Grondstoffen raken uitgeput. Door o.a. ketens te sluiten en afval te beperken, werken we aan een circulaire economie. In 2050 zijn we volledig circulair.

Brede welvaart

Noord-Holland is een sterke economie die internationaal concurrerend is en bijdraagt aan de welvaart, welzijn en gezondheid van al onze inwoners. Iedere Noord-Hollander moet de mogelijkheid hebben om deel te nemen in de economie en bij te dragen aan duurzame economische ontwikkeling. Een economie die de brede welvaart versterkt, brengt ook geen schade toe aan de ecologie, biodiversiteit en dierenwelzijn.

In 2016 heeft de provincie Noord-Holland, als één van de eerste overheden in Nederland, het begrip 'brede welvaart' omarmd en verankerd als missie van het economisch beleid. Daarbij werd aangesloten bij een (inter)nationale discussie over wat welvaart is. De centrale vraag daarbij is of de wijze van het meten van welvaart, in beeld gebracht met de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (BBP), wel voldoende aansluit bij hoe burgers welvaart beleven. Het BBP meet alleen de omvang van de economie. Het BBP zegt niets over het welzijn van mensen, zoals gezondheid, tevredenheid met de leefomgeving, sociale interactie en levensgeluk. Ook meet het BBP niet de kosten van de economie, zoals milieuschade en verlies aan grondstoffen. Toch is het goed om het BBP ook in relatie tot brede welvaart te blijven meten, want er blijkt wereldwijd een sterke relatie te zijn tussen een hoog BBP en hoge mate van brede welvaart (CBS, [Monitor Brede Welvaart](#)). Een hoog BBP betekent meestal ook een hoge levensstandaard (hoger inkomen, koopkracht, opleiding, eigen woning, hoogwaardige zorginstellingen, en hogere investeringen in de kwaliteit van de leefomgeving), hetgeen zich uit in een hogere mate van welzijnsbeleving.

Om een beeld te kunnen geven van de stand van zaken van brede welvaart en trends daarin te signaleren, heeft de provincie Noord-Holland de [Barometer Welvaart & Welzijn](#) ontwikkeld. De Barometer is niet bedoeld als een doelmonitor voor het meten van de effecten van ons beleid, maar als een trendmonitor. Geen doelmonitor, want het bevat een groot aantal indicatoren waar (economisch) beleid geen of zeer beperkte invloed op heeft of de provincie geen bevoegdheden in heeft: indicatoren als 'inkomensongelijkheid', 'levensgeluk' of 'arbeidsongeschiktheid'. Toch willen we deze indicatoren zien, om te begrijpen wat de stand van zaken van brede welvaart in Noord-Holland is en hoe deze zich ontwikkeld. Daarmee faciliteren we de (politieke) discussie daarover.

We definiëren brede welvaart als een set van 27 indicatoren, onderverdeeld in 8 thema's: economie, demografie, wonen, inkomen & vermogen, werk, opleiding, milieu & leefomgeving en levensgeluk. Dit zijn de economische, sociale en ecologische dimensies van brede welvaart. De indicatoren worden elk jaar geactualiseerd en vergeleken met het jaar daarvoor om een ontwikkeling te kunnen zien. Met een kleurcode wordt aangegeven of de ontwikkeling positief, negatief of neutraal is.

De Uitvoeringsagenda Economie draagt op verschillende manieren bij aan brede welvaart. Dat staat beschreven bij de strategische doelen verder op in dit document. Het gaat daarbij om aspecten van brede welvaart waar de provincie vanuit haar bevoegdheden en rol in het maatschappelijk verkeer tot op zekere hoogte invloed op heeft. Het gaat dan om zaken als werkgelegenheid (baanzekerheid en kwalitatief goed werk), inclusiviteit (arbeidsmarkt), opleiding en persoonlijke ontwikkeling, verbeteren van de leefomgeving (bijvoorbeeld door verduurzaming en meer oog hebben voor ruimtelijke kwaliteit en voorkomen van verdozing van het landschap), gezondheid (bijvoorbeeld door uitvoering van de voedselvisie en verduurzaming van de landbouw) en milieu (energietransitie en klimaatmaatregelen). De provincie kan het niet alleen, maar met hulp van onze samenwerkingspartners kunnen we hier resultaten bereiken.

We gaan door met de Barometer Welvaart & Welzijn en rapporteren jaarlijks erover in de Voortgangsrapportage Uitvoeringsagenda Economie. Daar waar de provincie Noord-Holland in 2016/2017 nog pionierde met het ontwikkelen van de Barometer, is inmiddels het onderwerp volwassen geworden. De lancering van de Monitor Brede Welvaart van het CBS is daarvan het beste voorbeeld. In 2021 vindt er dan ook een actualisatie plaats van de Barometer, waarbij deze meer zal aansluiten op de Monitor Brede Welvaart.

3 De Noord-Hollandse sectoren en clusters

Sectoranalyse

Noord-Holland biedt uitstekende vestigingscondities die sectoren nodig hebben om zich goed kunnen ontwikkelen. Wat zijn die sectoren? In de onderstaande grafiek geven we daarvan een beeld. We zien hier de werkgelegenheidsontwikkeling in de sectoren van Noord-Holland (bron: LISA 2020). De enquête is in 2019 uitgevoerd (peildatum 1 januari 2020), dat betekent dat er nog geen corona-effecten te zien zijn.

Noord-Hollandse specialisaties zijn de Zakelijke Dienstverlening (grootste sector in Noord-Holland met stijgende werkgelegenheid), de ICT, Horeca, Vervoer en Opslag, en Financiële Dienstverlening. Ook de Overige Diensten (waaronder de culturele sector) is groter in Noord-Holland dan in andere provincies. Alle niet-commerciële dienstverlening (overheid, zorg, onderwijs) staan aan de linkerkant van de grafiek en zijn geen specialisaties van Noord-Holland. Toch zijn dit ook grote sectoren, zo is de sector Zorg in omvang de derde sector van Noord-Holland. De sector Groot- en Detailhandel (265.000 banen) was lange tijd de grootste sector van Noord-Holland, nu is dat Zakelijke Diensten. De Zorgsector (ruim 211.000 banen) is qua omvang de derde sector van Noord-Holland, maar toch ook relatief ondervetegenwoordigd in onze provincie. De minst vertegenwoordigde sector ten opzichte van Nederland in Noord-Holland is de Industrie, de cijfers laten zien dat dit geen specialisatie van Noord-Holland is, hoewel het zeker niet de kleinste sector is. Dit is een Noord-Hollands gemiddelde, want regionaal zien we duidelijke verschillen. Zo is de sector Industrie de grootste sector in de IJmond (21,1% aandeel in de werkgelegenheid aldaar, met Tata Steel als belangrijkste vertegenwoordiger van deze sector) en het is de op twee na grootste sector in Zaanstad.

Er zijn in totaal ruim 1,6 miljoen banen in Noord-Holland in 2019. Per saldo is de werkgelegenheid in Noord-Holland in de periode 2015-2019 gegroeid met 10,6%. De regio's Amsterdam en Amstelland-Meerlanden hebben de grootste bijdrage aan deze groei geleverd.

Noord-Hollandse clusters

Clusters zijn concentraties van bedrijven die in elkaars nabijheid zitten omdat ze elkaar nodig hebben of anderszins elkaar versterken bijvoorbeeld door ketensamenwerking. Deze concentraties van bedrijven zijn vaak sectoroverstijgend. Bij clustervorming spelen vestigingsplaatsfactoren een belangrijke rol. Denk bijvoorbeeld aan de aanwezigheid van een kennisinstelling die bepaalde arbeidsmarktspecialisaties inbrengt. Of een grootstedelijk gebied die door de vele voorzieningen een voedingsbodem voor creativiteit is en een grote afzetmarkt vertegenwoordigt. Of de aanwezigheid van een grote haven of luchthaven voor transport.

Sterke Noord-Hollandse clusters zien we rondom Schiphol (sector vervoer door de lucht) waar naast luchtvaartbedrijven ook diverse toeleverende bedrijven en indirect van luchtvaart afhankelijke bedrijven geconcentreerd zijn. De belangrijke vestigingsplaatsfactor is hier de nationale luchthaven in Haarlemmermeer. In Hilversum (Mediapark) en ook in Amsterdam zitten clusters van mediabedrijven die de Nederlandse omroeporganisaties bedienen, mediaproducties maken en koploper zijn in media-innovatie. In de land- en tuinbouw zijn de Greenports belangrijke clusters. Greenport Aalsmeer is ontstaan vanuit de bloemenveiling, die de grootste in de wereld is. Het Noordzeekanaalgebied is een belangrijke cluster voor watergebonden economie, vooral gericht op het verwerken van bulkgoederen. Daarnaast is het gebied gericht op het accommoderen van grootschalige industrie, met Tata Steel als belangrijkste vertegenwoordiger. In het NZKG is zich ook een cluster aan het ontwikkelen rondom de circulaire economie en mogelijk ook waterstof. Het NZKG en vooral de Zaanstreek vormen een cluster rondom de voedselverwerkende industrie. Hier speelt enerzijds de aanwezigheid van water als transportmodaliteit een grote rol en anderzijds is dit historisch ontstaan vanwege de sterke aanwezigheid van de levensmiddelenindustrie en groothandel in de Zaanstreek. In Amsterdam en omgeving zijn diverse grote clusters ontstaan, vooral rondom commerciële dienstverlening. De financiële sector is een duidelijke specialisatie van Amsterdam. Deze sector is sterk internationaal georiënteerd en kan de komende jaren verder groeien als gevolg van de Brexit. De verwachting is dat Londen zijn positie als belangrijkste financieel centrum van Europa zal verliezen en dat een aantal financiële instellingen een alternatieve vestigingslocatie in de EU zullen zoeken. Amsterdam en omgeving is vooral sterk in de zakelijke en juridische dienstverlening, wat ook de grootste specialisatie is van de Noord-Hollandse economie in zijn geheel. Belangrijke vestigingsplaatsfactoren daarvoor zijn het grootstedelijk gebied van de hoofdstad, Schiphol en de hoogwaardige arbeidsmarkt. In Amsterdam is door zijn (inter)nationale aantrekkingskracht ook een concentratie van economische activiteiten aanwezig

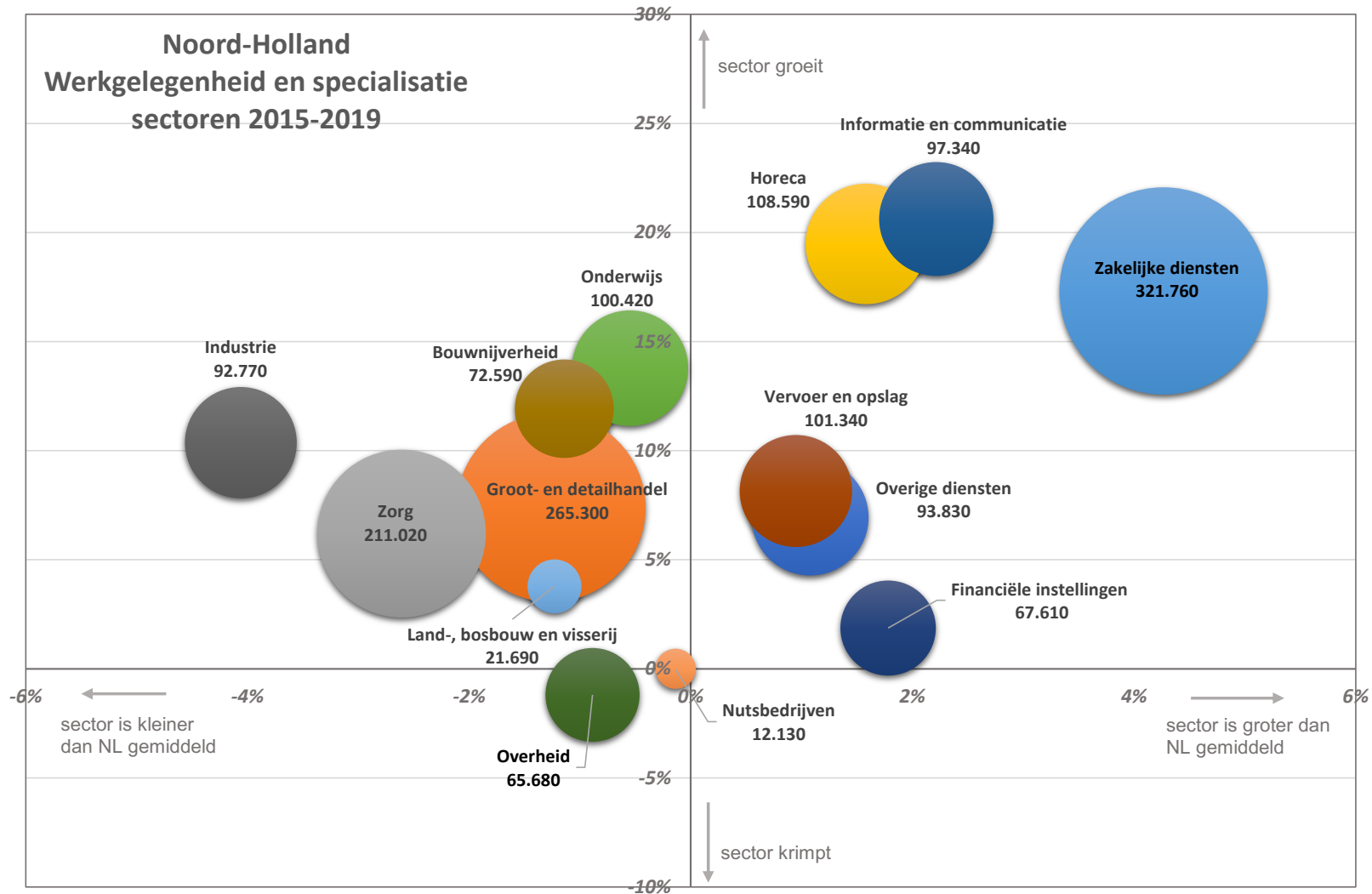
De Noord-Hollandse sectoren en clusters

rondom cultuur, horeca, toerisme en detailhandel. De cultuursector maakt onderdeel uit van de creatieve industrie die met name in de Amsterdamse regio aanzienlijk is, met zo'n 10% van de banen aldaar. Naast cultuur gaat het om creatieve beroepen als ontwerp, vormgeving, architectuur, media, reclame en softwareontwikkeling. De hoofdstad van Nederland is voor dit cluster met zijn vele voorzieningen en zijn ruimdenkendheid een ideaal ecosysteem. Overige voorbeelden van clusters in Noord-Holland zijn Alkmaar rondom energie (Investa), Petten (Energy & Health Campus), Den Helder (maritiem, offshore en energie) en West-Friesland/ Kop van Noord-Holland (Seed Valley). Texel is na Amsterdam de belangrijkste toeristische bestemming van Noord-Holland.

Voor al deze clusters geldt dat er specifieke vestigingsplaatsfactoren zijn die het mogelijk maken dat ze zich verder kunnen ontwikkelen. Dit zijn de randvoorwaarden die sectoren en clusters nodig hebben. De Uitvoeringsagenda Economie richt zich primair op het versterken van vestigingsfactoren omdat dit het beste aansluit bij onze rol, bevoegdheden en instrumenten. Met het versterken van het vestigingsklimaat verwachten we daarom de meeste beleidsimpact te hebben en daarmee clusters te kunnen versterken.

De provincie stimuleert regionale en thematische clusters op verschillende manieren. In de nieuwe regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) komt bij investeringen uit het MKB fonds ter grootte van ongeveer € 60 miljoen de nadruk te liggen op hightech (artificiële intelligentie (AI) en digitalisering), life sciences & health en agrifood. Hiermee wordt invulling gegeven aan het missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid van het Rijk. De ROM heeft daarbij het innovatief MKB als doelgroep. Ook het Programma Innovatief MKB (PIM), dat MKB bedrijven begeleidt voor financieringsvragen, en het Europese Kansen voor West (KvW) investeringsprogramma opereren langs de lijnen van het missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid. Daarnaast gaan we ook verkennen hoe wij met kennisinstellingen meer kunnen samenwerken op gemeenschappelijke ambities. Ook in clusters rondom tuinbouw (Greenports) en waterstof (Green deal H₂ Gateway) in Den Helder en Energy & Health in Petten speelt de provincie een stimulerende en clusterversterkende rol. Door te investeren in innovatie, delen van kennis en het verbinden van partijen. Maar ook door gemeenten te stimuleren regionaal af te stemmen en samen te werken zoals dat gebeurt bij winkelgebieden.

Sectoranalyse Noord-Holland

Horizontale as: relatieve omvang van sectorale werkgelegenheid in Noord-Holland ten opzichte van de gemiddelde omvang van die sector in Nederland in 2019 (over- of ondervertegenwoordiging). Verticale as: percentuele ontwikkeling (groei of krimp) van de werkgelegenheid in de sector in 2019 t.o.v. 2015.

Grootte bol: omvang van de werkgelegenheid.

4 Vestigingsklimaat en de vijf strategische doelen

Het versterken van de Noord-Hollandse brede welvaart en welzijn is ons hoofddoel en werken aan een duurzame, vernieuwende en ondernemende economie is onze focus. Concreet betekent dit dat we met ons economisch beleid werken aan een aantrekkelijk, duurzaam en concurrerend vestigingsklimaat.

Het vestigingsklimaat is het totaal van randvoorwaarden waarbinnen de economie zich kan ontplooiën. Dit bepaalt hoe aantrekkelijk een land of een regio is om een vestiging (zoals een distributiecentrum of hoofdkantoor) te openen, om te innoveren en te groeien. Voor investeerders bepaalt het vestigingsklimaat of men zaken wil doen op een bepaalde locatie. Bedrijven die in Noord-Holland gevestigd zijn dragen niet alleen bij aan de investeringen of arbeidsplaatsen maar ook aan maatschappelijke opgaven zoals de klimaatopgave, de transitie van ons voedselsysteem en het sluiten van circulaire ketens.

De vijf economische doelen uit deze uitvoeringsagenda dragen alle bij aan het Noord-Hollandse vestigingsklimaat en zijn:

Zoals we in het vorige hoofdstuk hebben aangegeven, stimuleren we via onze focus op vestigingsplaatsfactoren ook de belangrijkste clusters van Noord-Holland. Denk daarbij ook aan onze inspanningen voor het Energy & Health cluster te Petten, het Noordzeekanaalgebied, het maritiem gebied te Den Helder en de Greenports. Een bijzonder cluster in dit verband is het agrocluster, die we in ons economisch beleid apart hebben opgenomen als een strategisch doel. De reden daarvoor is dat de agrosector een sterke relatie heeft met de maatschappelijke opgaven waarvoor we staan. Voor alle grote opgaven als, energietransitie, circulaire economie, voedsel, stikstof, klimaat en biodiversiteit, is de land- en tuinbouw een belangrijk onderdeel van de oplossing. Dat uit zich ook in het ruimtebeslag, want zo'n 50% van het grondgebied van Noord-Holland heeft een agrarische bestemming. Het gaat om de verduurzaming van de agrosector, maar ook om het bieden van een toekomstperspectief voor deze sector.

Op de volgende pagina's zullen deze thema's een voor een worden behandeld. Allereerst wordt ter introductie het belang van dit thema voor het vestigingsklimaat en daarmee de Noord-Hollandse economie toegelicht. Vervolgens gaan we in op de opgaven, ambities, onze provinciale inzet en hoe deze thema's bijdragen aan de brede welvaart in Noord-Holland.

NB: voor het onderdeel 'een veerkrachtige arbeidsmarkt' bestaat er ook een meer verdiepende beleidsnotitie, de Beleidsnotitie Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt en Onderwijs 2021-2023. De voorliggende Uitvoeringsagenda Economie bevat de hoofdlijnen van deze beleidsnotitie.

1. Een sterk innovatieklimaat

Het innovatieklimaat is een belangrijke randvoorwaarde voor economische ontwikkeling. De maatschappij verandert voortdurend. Behoeftes veranderen en nieuwe markten komen op. Ook worden grondstoffen schaarser en zien we toenemende digitalisering. Het bedrijfsleven beweegt mee door te innoveren. Met nieuwe productieprocessen, nieuwe bedrijfsmodellen en nieuwe manieren van financiering. Recent kunnen we daar de economische crisis als gevolg van de coronamaatregelen als nieuwe uitdaging aan toevoegen. Met stilstaan verliest het bedrijfsleven uiteindelijk zijn concurrerend vermogen. Door te innoveren kan het bedrijfsleven zich aanpassen aan nieuwe situaties.

1. Een sterk innovatieklimaat

Opgaven & ambities

De huidige economische crisis als gevolg van de coronamaatregelen vraagt om krachtig economisch stimuleringsbeleid. Een breed gedragen uitgangspunt van dit herstel- en stimuleringsbeleid is dat dit zich richt op de maatschappelijke transitieopgaven op de middellange en lange termijn: verduurzaming van de landbouw, industrie, gebouwde omgeving en mobiliteitssystemen, circulair grondstoffengebruik, digitalisering en een duurzame energievoorziening en energie infrastructuur.

De realisatie en financiering van deze transitieopgaven zijn complex en vragen om een krachtige inzet van overheden. Bestaande bedrijven die in de 'overleefmodus' terecht zijn gekomen door de coronacrisis maar in potentie vitaal zijn, willen we helpen omschakelen naar de 'groeimodus' door risico's van onderinvestering in onderzoek en innovatie te voorkomen. Tegelijkertijd kunnen duurzame ondernemers en innovaties hulp gebruiken bij opschalen en is er om de transitie naar een groene circulaire economie te versnellen nog veel meer duurzame innovatie en ondernemerschap nodig.

De voortschrijdende digitalisering van de economie stelt andere eisen aan het vestigingsklimaat zoals connectiviteit, dataopslag en digitale vaardigheden van mensen. Tegelijkertijd biedt digitalisering kansen voor vernieuwend ondernemerschap en kunnen toepassingen van artificiële intelligentie, data science en machine learning als katalysator dienen voor de transitieopgaven.

Op het gebied van het innovatieklimaat stellen we onszelf de volgende ambities:

Wij willen innovatie en ondernemerschap stimuleren, vooral ten behoeve van de verduurzaming van de economie.

Wij willen de digitale economie versterken.

Uitgelicht

De provincie richt samen met Noord-Hollandse gemeenten en het ministerie van EZK een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) op. De ROM zal via een transitie- en mkb-fonds investeringskapitaal bieden voor de transitieopgaven van de economie, innovatie bij het mkb en een duurzaam herstel uit de coronacrisis bevorderen. In totaal hebben de beoogde fondsen een omvang van €160 miljoen. Aanvullend zal de ROM een belangrijke rol spelen bij regionale business development en in de uitvoering van landelijk economisch beleid en regelingen.

Wat is dan onze inzet?

We zetten verschillende instrumenten in. Op het gebied van financiering zijn er het [Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland](#) (PDENH), het [Innovatiefonds Noord-Holland](#) en heeft de provincie geïnvesteerd in het [Life Sciences Fund Amsterdam](#) (LSFA) om innovatie in de gezondheids- en medische sector te stimuleren. Het [Programma Innovatief Investeringsgereed mkb Noord-Holland](#) (PIM) fungeert als een loket voor ondernemers op zoek naar financiering en met het [Rijksprogramma MIT](#) financieren we haalbaarheidsprojecten en research en development. Daarnaast bieden we versnellingsprogramma's aan startups, scale-ups en het MKB via de 'accelerator' [GOI-NH](#).

In het programma [Kansen voor West](#) werken we met Europa, het Rijk, de vier randstad provincies en de vier grote steden aan de stimulering van innovatie en CO₂-reductie door het verstrekken van EFRO subsidies. In 2021 stellen we hiertoe een programma Kansen voor West III op. In de MRA werken we samen om innovatie binnen clusters te bevorderen en werken we met maatschappelijke 'challenges' om dit te stimuleren. In Noord-Holland Noord geven we de economische samenwerking met de regionale partners vorm via onder meer het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord. In de jaarplannen van het Ontwikkelingsbedrijf brengen wij onze speerpunten in, waaronder inzet op circulaire economie. Om de digitale economie te versterken richten we een programma digitale economie op en zetten we in op een European Digital Innovation Hub, een triple-Helix samenwerking met als doel om ondernemingen voor te bereiden op de toekomst van Artificial Intelligence, big data, robotisering en soortgelijke ontwikkelingen. Hierbij is gekozen voor thema's die aansluiten bij ons provinciaal beleid: smart industry (maakindustrie), smart farming (landbouw, tuinbouw), smart mobility (mobiliteit) en smart health (gezondheid).

In 2021 richten we een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) op. De ROM bestaat uit twee investeringsfondsen: een transitiefonds gericht op investeringen in energietransitie en circulaire economie, en een mkb-fonds gericht op groei en innovatie van het Noord-Hollandse MKB. Het mkb-fonds richt zich op economische sectoren die sterk zijn in de regio en in het landelijke 'missiegedreven Topsectorenbeleid' van belang zijn: agri-food, hightech/digitaal en life sciences en health. De ROM zal aanvullend werken aan regionale business development en een belangrijke rol vervullen in de uitvoering van landelijk economisch beleid en landelijke regelingen.

Verder kent de provincie een groot aantal kennisinstellingen met een sterk profiel in topsectoren zoals digitalisering en AI, life sciences & health en de agri-food sector. We gaan de komende tijd inventariseren hoe we met deze onderwijs- en kennisinstellingen meer kunnen samenwerken op gemeenschappelijke ambities. We maken gebruik van de expertise van de kennisinstellingen bij de uitvoering van provinciale programma's en verkennen waar wetenschappelijke infrastructuur kan worden gestimuleerd via campussen en laboratoria, of door hulp te bieden bij nationale en Europese fondswerving.

Brede welvaart

Het stimuleren van innovatief en duurzaam ondernemerschap draagt bij aan brede welvaart doordat dit het toekomstige verdienvermogen van Noord-Holland veiligstelt en de transitie naar een uitstootarme, grondstofefficiënte economie versnelt. Dit verbetert het klimaat en de directe leefomgeving van mensen. Met het faciliteren van innovatie wordt de transitie naar een kenniseconomie versneld: daarmee komt economisch groei vooral van meer hoogwaardige arbeid en minder van het produceren van laagwaardige, milieubelastende goederen. Betere digitale vaardigheden dragen ook positief bij aan de arbeidsmarktpositie en daarmee de persoonlijke ontwikkeling van Noord-Hollanders. Digitalisering biedt tevens kansen om de economie te dematerialiseren en dus grondstoffengebruik te verminderen. De instrumenten Innovatiefonds NH, PDENH en ROM belonen ook maatschappelijk ondernemen zoals een baan bieden aan mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt en/of bijdragen aan maatschappelijke opgaven.

2. Aantrekkelijke en duurzame werklocaties

De beschikbaarheid van voldoende ruimte (kwalitatief en kwantitatief) voor bedrijvigheid is een belangrijke vestigingsplaatsfactor en daarmee een basisvoorwaarde voor economische ontwikkeling. Voor werklocaties zoals detailhandel, verblijfsrecreatie, zeehavens en kantoor- en bedrijventerreinen is het van belang om toekomstbestendig te zijn en te blijven. Dit vertaalt de provincie in aantrekkelijke en duurzame werklocaties. Aantrekkelijk voor bedrijven om te vestigen maar ook voor werknemers en consumenten om er te verblijven. De provincie zet dan ook in op een goede balans tussen vraag en aanbod van werklocaties en regionale afstemming. Duurzame werklocaties betekent ook dat we voldoende ruimte willen bieden aan transitieopgaven zoals de energietransitie en circulaire economie. Een groot deel van de werkgelegenheid slaat echter ook neer buiten de formele werklocaties, vooral in het binnenstedelijk gebied. Daarvoor zetten wij samen met onze partners in op een verstedelijkingsstrategie en ook het programma OV Knooppunten. Dat inzet op aantrekkelijke woon-werk milieus.

2. Aantrekkelijke en duurzame werklocaties

Opgaven & ambities

Op het gebied van aantrekkelijke en duurzame werklocaties constateren we opgaven op drie gebieden. Ten eerste de programmering van werklocaties. Vraag en aanbod voor werklocaties moet in balans zijn zodat er geen over- of onderaanbod van kantoren, bedrijventerreinen of winkelgebieden ontstaat. Ook zijn er op bedrijventerreinen knelpunten voor het accommoderen van hogere milieu categorieën. Deze knelpunten nemen toe doordat er door verstedelijking een steeds grotere druk op de ruimte is. Terwijl die ruimte voor hogere milieu categorieën juist ook nodig is in de transitie naar de circulaire economie. Verstedelijking biedt echter ook kansen voor het versterken van het stedelijk vestigingsklimaat. De druk op de ruimte is ook zichtbaar in de discussie rondom de 'verdozing' van het landschap door bijvoorbeeld distributiecentra of het feit dat voor huisvesting van arbeidsmigranten bedrijventerreinen steeds vaker in beeld komen. Daarnaast vraagt de grote groei van datacenters in Noord-Holland ook om meer sturing op de programmering en een goede landschappelijke inpassing.

Ten tweede is de onderhoudsstaat van werklocaties van belang. Zonder investeringen in beheer, onderhoud of fysieke verbeteringen verouderen ze snel en zijn ze ook niet bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering. De ruimte in Noord-Holland is schaars, dus investeren in deze werklocaties is duurzamer dan ruimte voor nieuwe bedrijventerreinen of verblijfsrecreatiegebieden aan te wijzen. Daarnaast hebben we te maken met een toenemende leegstand in winkelgebieden en verouderde werkgebieden waar transformatie of functiemenging een betere oplossing voor kan zijn dan door middel van investeringen de huidige functies te behouden. Tot slot kunnen de verschillende werklocaties ook een grotere bijdrage leveren aan de grote opgaven van deze tijd. Bijvoorbeeld aan energietransitie, circulaire economie, klimaatbestendigheid, biodiversiteit en ruimtelijke kwaliteit. Beschikbaarheid van energie op bedrijventerreinen is hierbij een aandachtspunt.

Uitgelicht

Noord-Hollandse winkelgebieden kampen met toenemende structurele leegstand. Tegelijkertijd zijn er in Noord-Holland de komende tien jaar 130.000 woningen nodig. Onderzoek heeft laten zien dat er momenteel circa 10.000 woningen te realiseren zijn door transformatie van winkelvastgoed, oplopend tot 25.000 woningen. Met het Wonen voor Winkels traject stimuleert en faciliteert de provincie meerjarig het realiseren van kansrijke transformatieprojecten. Met gemeenten en specialisten brengen we de kansen verder in kaart en proberen te komen tot concrete projectvoorstellen. Een aanjager gaat de transformatieprocessen lokaal versnellen door in gesprek te gaan met eigenaren, ondernemers en gemeenten.

Op het gebied van aantrekkelijke en duurzame werklocaties hebben we de volgende ambities:

Wij willen dat er voldoende ruimte voor bedrijven beschikbaar is en daarbij ook ruimte bieden aan transitieopgaven op werklocaties.

Wij willen de toekomstbestendigheid van werklocaties verbeteren.

Wij willen dat werklocaties een grotere bijdrage gaan leveren aan transitieopgaven.

Wat is dan onze inzet?

Voor nieuwe bedrijventerreinen, kantoren en winkelgebieden richten we ons op regionale afstemming en programmeringsafspraken. Voor kantoren, bedrijventerreinen maar ook voor winkelgebieden. Dit doen we bijvoorbeeld door de uitvoeringsstrategie Plabeka in de MRA, regionale programmeringsafspraken in Noord-Holland Noord en twee Regionale Adviescommissies detailhandel. Maar ook door te zorgen voor voldoende ruimte voor bedrijven met hogere milieu categorieën die ook nodig zijn voor de circulaire economie. Voor het verbeteren van de toekomstbestendigheid van bestaande werklocaties zetten we in op maatregelen om kwaliteitsverbetering of beheer te stimuleren. Bijvoorbeeld door de verschillende HIRB+ regelingen (Ondersteuning Toekomstbestendige Werklocaties en Ondersteuning Toekomstbestendige Winkelgebieden) maar ook met het transformatieproject Wonen voor Winkels. In het kader van de samenwerking Amsterdam Logistics werken we aan zero emissie logistiek en wat daarvoor op werklocaties qua energie-infrastructuur nodig is (dit valt onder de portefeuille mobiliteit). Tot slot stimuleren we ook de verduurzaming van werklocaties op verschillende manieren zodat kantoren, bedrijventerreinen of havens een grotere bijdrage gaan leveren aan de transitieopgaven. Dit gebeurt in eerste instantie door een goed beeld te krijgen van de huidige situatie, bijvoorbeeld door onderzoek te doen naar de ruimtebehoefte van circulaire en havengerelateerde bedrijvigheid en door de duurzaamheidsmonitor voor bedrijventerreinen die we willen opstarten. Een dergelijke duurzaamheidsmonitor helpt om de bestaande instrumenten zoals onze HIRB+ regelingen gericht in te zetten om werklocaties sneller te verduurzamen. Vervolgens willen we concrete resultaten verbinden aan dit beeld, bijvoorbeeld door te werken aan een duurzaamheidsstrategie voor bedrijventerreinen. De duurzaamheidsstrategie kunnen we kracht bijzetten met onze bestaande instrumenten, bijvoorbeeld door via de HIRB ook op energiebesparing in te zetten.

Brede welvaart

Duurzame en aantrekkelijke werklocaties dragen niet alleen bij aan het vestigingsklimaat maar ook aan de brede welvaart. In het hier en nu omdat mensen lange tijd op werklocaties verblijven. Zij zijn de tijdelijke 'bewoners' van de werklocaties. We werken aan bedrijventerreinen of kantorenlocaties die uitnodigen tot een gezonde wandeling door het groen tijdens de lunchpauze met voorzieningen zoals de supermarkt op fietsafstand. Maar ook in de toekomst doordat eerst bedrijventerreinen worden opgeknapt of winkels worden getransformeerd naar woningen voordat er nieuwe locaties worden ontwikkeld. Door overaanbod te voorkomen, selectief te zijn waar bedrijven zich het beste kunnen vestigen en instrumenten te ontwikkelen om duurzame bouw te stimuleren, blijft er ook voor toekomstige generaties nog groene ruimte en landelijk gebied over. Ook moeten werklocaties een grotere bijdrage leveren aan de belevingswaarde van de omgeving. Tot slot wordt via onze instrumenten ook ingezet op het verbeteren van de veiligheid op werklocaties en daarmee het veiligheidsgevoel van werknemers en passanten.

3. Een veerkrachtige arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is een belangrijke vestigingsplaatsfactor. Het gaat hier om de beschikbaarheid van voldoende menskracht, vaardigheden en talent. Dit is een basisvoorwaarde van bedrijven die ergens een vestigingsplaats overwegen. Een arbeidsmarkt die veerkracht heeft en de voortdurende bewegingen en veranderende vraag in de markt kan volgen, is van enorme kracht voor de regio en voor de ontwikkeling van de mensen daarin. Een succesvolle transitie naar een duurzame economie is zo'n beweging die om andere vaardigheden vraagt, vooral op gebied van technische beroepen.

3. Een veerkrachtige arbeidsmarkt

Opgaven & ambities

Door verdergaande technologisering en digitalisering veranderen, ontstaan of verdwijnen er steeds meer functies met bijbehorende aantallen banen. Aan de andere kant ontstaan veel nieuwe banen in groeisectoren zoals ICT en duurzame energie. Daarmee is de mismatch in de aansluiting van arbeidsmarkt en onderwijs meer en meer een vraagstuk van innovatie bij bedrijven, om- en bijscholing van zittend personeel en het ontwikkelen van werkzoekenden richting banen van de toekomst. Zonder de juiste vaardigheden en kwalificaties in de arbeidsmarkt zullen er knelpunten ontstaan bij de realisatie van de transitieopgaven rondom o.a. klimaat, energie en circulaire economie. De coronacrisis heeft het belang van die technologische en digitale vaardigheden voor een duurzame economie en arbeidsmarkt onderstreept. Er dreigen dan ook vooral tekorten in de technische en technologische beroepen. Gelijktijdig biedt deze krapte kansen voor het bevorderen van een inclusieve arbeidsmarkt.

We hebben de volgende ambitie voor een veerkrachtige arbeidsmarkt:

Wij willen voldoende gekwalificeerde werknemers in de techniek en technologie ten behoeve van de transitieopgaven waarbij we streven naar inclusiviteit.

Uitgelicht

In 2020/2021 zijn met ruim 160 aanjagers vanuit bedrijven, onderwijs en overheid online gesprekken gevoerd met als doel het arbeidsmarktbeleid en instrumenten te actualiseren. Het daaruit voortgekomen Manifest werken en ontwikkelen 2030 is een gezamenlijke ambitie, visie en agenda op het gebied van werken & ontwikkelen. Met dit manifest zetten ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden uit Noord-Holland een vervolgstap in het intensiveren en verbinden van regionale samenwerkingen voor een duurzame en veerkrachtige arbeidsmarkt.

Wat is dan onze inzet?

Wij zetten in op het bevorderen van de aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs. Dit doen we onder meer door het bevorderen van doorgaande leerlijnen (v)mbo-HBO in aansluiting met de vraag vanuit de transitieopgaven en door het slim verbinden van innovatieontwikkelingen bij bedrijven aan het onderwijs. Wij zetten ook regionale promotieactiviteiten in voor jong en oud. Met onze Promotie Events Techniek willen wij opnieuw meer dan 10.000 basisschoolleerlingen per jaar van hun talent voor techniek bewust maken. Voor al onze inzet geldt: de triple helix verbindingen in en tussen regionale Techniek- en Technologicampussen (T&T) blijven onze belangrijkste uitvoeringsinstrumenten en samenwerkingspartners.

Wij versnellen 'werk naar werk' en de daarvoor benodigde duurzame inzetbaarheid van onze (potentiële) beroepsbevolking. Dit doen we onder andere door gezamenlijke instrumenten te ontwikkelen, zoals een éénduidige loketfunctie voor matching van bedrijven, werkenden en werkzoekenden. Maar ook door een aanpak voor verbetering van de leercultuur bij bedrijven en het ontwikkelen van skillsgerichte om- en bijscholingstrajecten. Met de incidentele inzet van coronaherstelmiddelen wil de provincie ook werkenden en werkzoekenden zelf, waar nodig, ondersteunen in hun ontwikkelmogelijkheden richting oriëntatie, begeleiding en opleiding voor het werk van de toekomst.

Wij versterken regionale campusvorming, door vanaf 2022 een subsidieregeling in te zetten, waarmee partijen mee-investeren in een robuust ecosysteem rond werk en ontwikkelen. Hierin heeft elke economische regio minimaal één multilevel triple helix T&T-campus. In de MRA werken wij bijvoorbeeld samen met de House of Skills, waarin gewerkt wordt met een aanpak gericht op het versterken van de vaardigheden van mensen.

Met onze inzet op het Manifest Werken & Ontwikkelen 2030 Noord-Holland en de bijbehorende actieagenda, faciliteren wij de regiovoering en samenwerking in en door de triple helixpartijen in het werkveld van de arbeidsmarkt. Onze werkambassadeur blijven wij inzetten als onafhankelijk verbinder van het netwerk en als adviseur van Gedeputeerde Staten. De werkagenda van de werkambassadeur heeft een focus gekregen op *energietransitie, verduurzaming van de havens en transformatie van de agrarische sector*. Dit laatste is inclusief aandacht voor een arbeidsmarkt, die nodig is voor het realiseren van een duurzaam voedselsysteem. De werkambassadeur is ook aanjager van de realisatie van de actieagenda van het Manifest Werken & Ontwikkelen 2030 NH. Hierbij is inclusiviteit een richtinggevend uitgangspunt.

Een inclusieve arbeidsmarkt is een arbeidsmarkt, waarin iedereen die wil, mee kan doen. Onze inzet is om inclusiviteit op de arbeidsmarkt geen eigenstandig beleid te laten zijn, maar juist integraal deel uit te laten maken van de inzet op aansluiting, werk naar werk en campusvorming. Daarnaast zetten we vanuit het Herstel- en Duurzaamheidsfonds in op specifieke doelgroepen met een (dreigende) afstand tot de arbeidsmarkt:

- a) Mensen van 15-67 zonder startkwalificatie (lager dan MBO-2): we willen voortbouwen op het project Groenstart. Hiervoor willen we een bijdrage leveren aan onderwijsvernieuwing voor deze doelgroep. Dit traject moet betere arbeidsperspectieven bieden, vooral gericht op techniek, bouw, zorg en recycling. Deze lessen gaan we regionaal en sectoraal verbreden in de ontwikkelcoalitie Inclusiviteit op de Arbeidsmarkt uit het manifest W&O 2030.
- b) Mensen van 15-67 met alleen lager onderwijs of zonder erkend onderwijs zoals statushouders: we gaan subsidie beschikbaar stellen om de ontwikkelde aanpak op Schiphol met West-Air Express uit te breiden naar andere bedrijven en doelgroepen in en buiten de luchtvaartketen. De aanpak helpt mensen te oriënteren op de arbeidsmarkt en leidt toe naar een baan.
- c) Langdurig werkzoekenden: we willen met een campus een pilot starten, waarin we verkennen hoe met innovatie van werk- en productieprocessen een nu nog onbenut deel van de beroepsbevolking kan worden ingezet.

Brede welvaart

Met het inzetten op de arbeidsmarkt, zetten we niet alleen in op het oplossen van knelpunten, maar ook in op het bieden van baanzekerheid voor mensen en ontwikkelen van de potentie die in ieder mens zit. Uit alle onderzoeken over brede welvaart blijkt dat baanzekerheid een belangrijke factor is die bijdraagt aan hoe mensen hun eigen welzijn ervaren. Ook het bieden van ontwikkelmogelijkheden via onderwijs, training of loopbaankansen draagt bij aan brede welvaart. Het gaat ons daarbij om inclusiviteit: iedereen kan meedoen, ook mensen met een achterstand.

4. Internationalisering

Noord-Holland behoort tot de top van internationaal georiënteerde regio's van Nederland. De aantrekkingskracht van onze provincie voor internationale bedrijven is groot en ook een groeiend aantal Noord-Hollandse bedrijven beweegt zich op internationale markten. De aantrekkelijkheid van ons vestigingsklimaat komt door diverse vestigingsfactoren, waaronder de ruimte, de aantrekkingskracht van Amsterdam, de (digitale) bereikbaarheid, de beschikbaarheid van talent en de rijke cultuurhistorie. Internationale bedrijven zijn waardevol voor de Noord-Hollandse economie en kunnen ook een bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgaven waarvoor wij staan.

4. Internationalisering

Opgaven & ambities

Het vestigingsklimaat van Noord-Holland biedt veel kansen voor internationale bedrijven en tegelijkertijd voor Noord-Hollandse bedrijven om uit te breiden naar internationale markten. De randvoorwaarden van het vestigingsklimaat zijn in het algemeen uitstekend, maar er zijn ook knelpunten die om aandacht vragen, zoals de toenemende druk op de energie-infrastructuur en de beschikbaarheid van talent. Door die knelpunten zullen internationale bedrijven minder vaak kiezen voor Noord-Holland als vestigingsplaats. Het is belangrijk om een goede relatie te houden met internationale bedrijven in onze regio om de knelpunten die zij ervaren, vroegtijdig te signaleren. De internationale bedrijven die zich in Noord-Holland vestigen kunnen ook een bijdrage leveren aan de transitieopgaven zoals de energietransitie, voedselvoorziening, duurzame mobiliteit en circulaire economie.

Uitgelicht

De provincie hanteert een **leidraad voor internationale zaken**. Dit is een raamwerk voor de provincies om keuzes te maken om de kansen voor internationale samenwerking op provinciale opgaven, kennisuitwisseling en een optimaal vestigingsklimaat beter te benutten.

Op het gebied van het aantrekken van internationale bedrijven hebben we de volgende twee ambities:

Wij willen dat internationale bedrijven die zich in Noord-Holland vestigen, ook een bijdrage leveren aan onze brede maatschappelijke opgaven.

Wij willen het Noord-Hollandse MKB ondersteunen dat zich internationaal wil oriënteren.

Wat is dan onze inzet?

Om internationale bedrijven aan te trekken en te behouden zetten we in op samenwerking met regionale en landelijke partners en het bedrijfsleven. Samenwerking met partners is essentieel om Nederland op een eenduidige manier te promoten. We agenderen op bestuurlijk niveau daar waar knelpunten liggen ten nadele van het vestigingsklimaat en zoeken hoe we de investeringsbeslissing van internationale bedrijven positief kunnen beïnvloeden. Hiervoor werken we onder andere samen met het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland-Noord (ONHN), Amsterdam in Business, Amsterdam Trade & Innovate, the Netherlands Foreign Investment Agency en in andere gelegenheidscoalities. We werken samen met gemeenten, waarbij we benadrukken dat economische motieven voor vestiging van internationale bedrijven zwaarder moeten wegen dan financiële motieven. We voeren relatiegesprekken met internationale bedrijven waarbij gezocht wordt naar synergie en mogelijke samenwerking op de provinciale opgaven en transitieopgaven zoals de energietransitie, voedselvoorziening, duurzame mobiliteit en circulaire economie. Waar nodig ondersteunen we inkomende handelsmissies en verbinden we deze met regionale initiatieven. Als afwegingskader is hiervoor de Provinciale Leidraad voor Internationale zaken opgesteld. Tegelijkertijd onderzoeken we hoe we het regionale MKB kunnen ondersteunen bij internationalisering. Hierin wordt de verbinding gezocht met de provinciale MKB instrumenten zoals PIM NH en GO!-NH. Verder biedt de provincie samen met Amsterdam Trade en Innovate een Globaliser aan. Dit 10-weekse programma helpt Noord-Hollandse bedrijven die duurzame innovaties ontwikkelen internationaliseren. De pilot van de Globaliser wordt geëvalueerd.

Brede welvaart

Door bij het aantrekken van internationale bedrijven in te zetten op de maatschappelijke opgaven van de provincie en de grote transitieopgaven in het algemeen wordt naast werkgelegenheid en economische activiteiten de brede welvaart van de provincie gestimuleerd. Deze bedrijven kunnen bijdragen aan een gezondere leefomgeving via de energietransitie, voedselvoorziening, duurzame mobiliteit en een circulaire economie.

5. Een sterke en duurzame agrosector

De keten rondom de agrosector heeft een aanzienlijk economisch belang en is met name op gebied van export en innovatie een wereldleider. De agrosector is ook van wezenlijk belang voor een zekere en veilige voedselvoorziening. Er is ook sprake van een grote impact op het ruimtegebruik (circa 50% van het oppervlak) en leefbaarheid in de provincie Noord-Holland. Belangrijke clusters zijn Greenport Aalsmeer en Greenport Noord-Holland Noord met Seed Valley. De agrosector staat voor grote uitdagingen en is op weg naar een manier van produceren waarbij economische, ruimtelijke, ecologische en sociale waarden meer in balans zijn. De duurzame agrosector draagt vanuit een gezond verdienmodel bij aan grote opgaven zoals natuurherstel (stikstofreductie), tegengaan bodemdaling, klimaatadaptatie, energietransitie, verbeteren van de waterkwaliteit, herstel biodiversiteit, circulaire economie en een gezonde leefomgeving.

5. Een sterke en duurzame agrosector

Opgaven & ambities

Onder dit thema gaat het om het veehouderij, akkerbouw, vollegrondsgroenteteelt, bloembollenteelt (inclusief broeierijen), (glas-)tuintbouw en uitgangsmaterialen en visserij.

Met onze vruchtbare landbouwgrond, kassen, het Nederlandse klimaat en innovatiekracht dragen we bij aan de nationale en mondiale voedselvoorziening. Ook sierteelt en bloembollen zijn unieke sectoren en belangrijk voor de export. De agrosector is in transitie naar een economisch, ecologisch en sociaal duurzaam systeem. De agrosector kan een bijdrage leveren aan de grote opgaven van deze tijd. Bijvoorbeeld aan energietransitie, circulaire economie, klimaatbestendigheid, biodiversiteit, stikstofreductie en ruimtelijke kwaliteit. De verdere verduurzaming en ontwikkeling van de agrosector vergt grote investeringen en brengt nieuwe verdienmodellen voor de sector en de keten. Dat vraagt om innovatiekracht en ondernemerschap. Daarnaast is de druk op ruimte groot. Enerzijds vanuit ontwikkelingen in de sector zelf, anderzijds vanwege de ruimtevraag voor duurzame energie, natuur en woningbouw.

Op het gebied van een sterke en duurzame agrosector hebben we de volgende ambities:

Wij willen een verdere verduurzaming van de agrosector voor het behoud van innovatie- en concurrentiekracht en toekomstperspectief voor ondernemers.

Wij willen dat er voldoende areaal is voor een sterke, duurzame en innovatieve agrosector.

Uitgelicht

Precisielandbouw of Smart Farming betekent dat planten (of dieren) precies de behandeling krijgen die ze nodig hebben, met grote nauwkeurigheid bepaald dankzij de nieuwste ICT technologie waaronder GPS, sensortechnologie en robotica. Technologie kan helpen bij het nemen van strategische beslissingen en bij uitvoerende activiteiten. Hierdoor kan de productie worden geoptimaliseerd en kunnen duurzamere gewassen groeien. Het grote verschil met de klassieke landbouw is dat in plaats van het bepalen van de benodigde actie per perceel, precisielandbouw het mogelijk maakt om acties per vierkante meter of zelfs per plant te bepalen.

Wat is dan onze inzet?

We blijven ons inzetten voor regionale, nationale en internationale samenwerking in de agrosector. Wij leveren cofinanciering voor het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) om zo bij te dragen aan innovatie en verduurzaming. In gebiedsprocessen streven wij naar integrale oplossingen rondom landbouw, water, natuur, bodemdaling en klimaat. We willen hierbij ook de ontwikkelkansen en de transitieopgaven van de agrosector betrekken.

We blijven de innovatiekracht, verduurzaming en kennisdeling faciliteren en versterken, onder andere door middel van de Greenports. We doen dit voor de glastuinbouw, akkerbouw, bollenteelt, vollegrondsgroenteteelt en veehouderij. In de (glas-)tuinbouw is de innovatie gericht op kwaliteit van gewassen, klimaatneutrale productiemethoden en nieuwe technieken (smart farming). We zien een ontwikkeling naar schaalvergroting en ketenintegratie. Daarbij zetten wij ons in we voor voldoende arbeidskrachten met de juiste kennis en vaardigheden en zetten we ons in voor goede huisvesting voor buitenlandse werknemers. In de Greenports werken ondernemers, overheden en kennisinstellingen aan gemeenschappelijke opgaven die bijdragen aan een toekomstbestendige agribusiness.

We gaan met onze partners de uitvoeringsagenda Voedselvisie 2021-2022 realiseren. We zetten in op kringlooplandbouw, regeneratieve landbouw en korte ketenprojecten. Dat doen we door middel van een gebiedsgerichte aanpak, samenwerkend netwerken, en met inzet op kennis- en datadeling en innovatie. We streven naar een schone en veilige productie van gezond, betaalbaar en smaakvol voedsel voor iedereen. Wij stimuleren bijvoorbeeld een project als het onderzoek naar 'duurzame bloemkool'. Hierbij wordt onderzocht wat de impact is van storsrijk stalmest op de akker bij het telen van bloemkool. Hierbij wordt gekeken naar de effecten op bodemkwaliteit en de onder- en bovengrondse biodiversiteit. Binnen de MRA werken we bovendien samen aan het uitvoeringsprogramma Voedsel Verbindt.

Tenslotte geven we voor de visserij uitvoering aan de bestuurlijke afspraken over de verduurzaming van de visserij.

Brede welvaart

Met onze inzet leveren we een bijdrage aan de brede welvaart. We dragen bij aan goede werkomstandigheden en businessmodellen voor agrariërs, aan economische ontwikkeling en aan het verbeteren van gezond voedsel en een vitaal landelijk gebied. De innovatie in productiemethoden die wij stimuleren, dragen bij aan dierenwelzijn en een gezonde leefomgeving. Inzet op korte (voedsel)ketens draagt bij aan een grotere waardering van de agrosector door Noord-Hollanders, waarbij beperking van logistieke bewegingen goed is voor mens en milieu. Dit uit zich in een hogere waardering van de omgeving door de bewoners van Noord-Holland en een betere gezondheid door het structureel aanbieden van gezonder voedsel. Innovaties in bijvoorbeeld de zaadveredeling draagt bij aan weerbare gewassen en het oplossen van het mondiale voedselvraagstukken. En in het algemeen dragen bloemen en planten en een groene leefomgeving bij aan het welzijn van mensen.

Bijlagen

Bijlage 1 Activiteitenmatrix

Strategisch doel	Opgaven	Ambities	Inzet	Producten	Instrumenten
Een sterk innovatieklimaat 	<ul style="list-style-type: none"> Om de transitie naar een duurzame economie te versnellen, is meer duurzame innovatie en ondernemerschap nodig. Realisatie en financiering van de transitieopgaven voor energie en circulaire economie zijn complex en vragen om een krachtige inzet van overheden, waarbij innovatie een grote rol speelt. De huidige economische crisis als gevolg van de coronamaatregelen vraagt om krachtig economisch stimuleringsbeleid vooral op gebied van innovatie. Er liggen uitdagingen om duurzame innovaties en duurzaam ondernemerschap op te schalen. 	<p>Wij willen innovatie en ondernemerschap stimuleren, vooral ten behoeve van de verduurzaming van de economie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wij richten samen met regionale overheden en het Rijk medio 2021 de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) voor de MRA en Noord-Holland Noord op. Via de ROM maximaliseren we de effecten van onze bestaande fondsen in samenhang met andere financieringsmogelijkheden. Via de ROM zetten we in op business development op gebied van transitieopgaven en innovatie. Via de ROM stroomlijnen we onze samenwerking met het Rijk, bijvoorbeeld voor de steunmaatregelen n.a.v. corona en toekomstige rijksregelingen. Via bestuurlijke samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam (via Platform Economie) en in Noord-Holland Noord werken wij aan versterking van de economie en innovatie in deze regio's. We stimuleren innovaties en innovatieve bedrijven met een focus op duurzame energie, circulaire economie naast reguliere economie. Wij intensiveren samenwerking met kennisinstellingen op gemeenschappelijke ambities via campussen als het Amsterdam Science Park. Wij stimuleren circulaire innovaties en ondernemerschap via het Ontwikkelingsbedrijf NHN. 	<ul style="list-style-type: none"> De oprichting van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noord-Holland (ROM) in 2021. Ondersteuning van 25 MKB'ers per jaar via de GOI-NH programma's gericht op duurzame innovaties. Begeleiding en advisering van innovatieve ondernemers op zoek naar financiering via PIM. PIM beoogt 390 maatwerktrajecten/ 72 masterclasses/1000 doorverwijzingen. Ongeveer 150 subsidies per jaar voor haalbaarheidsprojecten en R&D via de MIT-regeling. Ongeveer 12 Proof-of-Concept projecten (≤€300.000) per jaar worden met het Innovatiefonds Noord-Holland ondersteund. Participaties in duurzame projecten via het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (€250.000 - €7.000.000). Ondersteuning van een tiental bedrijven met €9,6 miljoen aan Europese steunmiddelen via REACT-EU Het nieuwe Kansen voor West-3 programma waarin met EFRO middelen van de EU duurzame innovatieprojecten worden ondersteund in de periode 2022-2027. Activiteiten voor aanjagen circulaire innovaties en ondernemerschap via de jaarplannen van het Ontwikkelingsbedrijf NHN. 	<ul style="list-style-type: none"> ROM Noord-Holland, inclusief: Transitiefonds Breed MKB fonds MRA samenwerking (gefinancierd via het Regionaal Budget Platform Economie) Samenwerking Noord-Holland Noord via het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (ONHN) PIM (Programma Innovatief MKB) GOI-NH MIT (MKB Innovatie Topsectoren) Innovatiefonds NH PDENH (Participatiefonds Duurzame Economie NH) Financieringstafels React-EU (via Kansen voor West-2) Kansen voor West-3 (EFRO)
	<ul style="list-style-type: none"> De voortschrijdende digitalisering van de economie stelt andere eisen aan het vestigingsklimaat, zoals connectiviteit, dataopslag en vaardigheden van mensen. De voortschrijdende digitalisering van de economie biedt veel kansen voor innovatie en ondernemerschap. 	<p>We willen de digitale economie versterken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wij zetten een programma digitale economie op dat zich richt op het versterken van de digitale economie. Wij zetten in op het EU-initiatief voor een regionaal steunpunt voor digitale innovatie (European Digital Innovation Hub) gericht op smart industry, smart agriculture, smart mobility en smart health. Wij blijven inzetten op het oplossen van knelpunten en witte gebieden in het breedbandnetwerk. 	<ul style="list-style-type: none"> Voorstel voor Programma Digitale Economie. Een voorstel aan de EU mede namens partners voor het organiseren van de European Digital Innovation Hub. Oplossingen voor lokale knelpunten voor het breedbandnetwerk in samenwerking met gemeenten. 	<ul style="list-style-type: none"> European Digital Innovation Hub Programma Smart Industry

Strategisch doel	Opgaven	Ambities	Inzet	Producten	Instrumenten
Aantrekkelijke en duurzame werklocaties 	<ul style="list-style-type: none"> Mismatch (over- of onderaanbod) tussen vraag en aanbod voor werklocaties is ongewenst. Er zijn op werklocaties knelpunten voor het accommoderen van hogere milieu categorieën wat versterkt wordt door transitieopgaven zoals voor circulaire economie. De grote groei van datacenters in Noord-Holland vraagt om meer sturing. Er zijn kansen om regionale clusters zoals rondom energy en health te versterken. Veranderend consumentengedrag vraagt om een andere inzet op detailhandel. 	<p>Wij willen dat er voldoende ruimte voor bedrijven beschikbaar is en ook ruimte bieden aan transitieopgaven op werklocaties.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wij zorgen ervoor dat de planvoorraad en jaarlijkse uitbreidingsruimte van kantoren en bedrijven in evenwicht is met de marktvoorraad. Wij verkrijgen meer inzicht in de ruimtebehoefte van circulaire bedrijvigheid in Noord-Holland. Wij zetten in op voldoende ruimte op bedrijventerreinen voor hogere milieu categorieën en sturingsinstrumenten daarvoor. Meer inzet op het herbenutten van vrijkomende ruimte op verouderde bedrijventerreinen. Wij scheppen duidelijkheid over de vestiging van datacenters in Noord-Holland. Wij zetten in op het versterken van clusters, met name een energiecluster in Den Helder, het Energy & Health cluster te Petten, en het Noordzeekanaalgebied. We scheppen duidelijkheid over de ruimtelijk-economische perspectieven van zeehavens. Wij blijven inzetten op regionale afstemming van detailhandelsonwikkelingen. We verkennen in hoeverre een aanpassing van het detailhandelsinstrumentarium gewenst is. Wij zetten in op het optimaal benutten van OV-knooppunten als geconcentreerde woon- en werklocaties. 	<ul style="list-style-type: none"> Programmeringsafspraken voor werklocaties in de nieuwe Uitvoeringsstrategie Plabeka, die samen met regionale partners in de MRA medio 2022 worden gemaakt. Onderzoek ruimtebehoefte circulaire en haven(gerelateerde) bedrijvigheid, wordt meegenomen in de actualisatie van de behoefteplanning Plabeka. Voldoende ruimte voor Hogere Milieu Categorieën worden in de programmeringsafspraken van Plabeka en de drie regio's in NHH meegenomen. Jaarlijkse monitoring van vraag en aanbod en programmering van werklocaties. De kennis wordt actief met gemeenten gedeeld via rapportages en dashboards. Herbenutting van bestaande terreinen wordt onderdeel van programmeringsafspraken en de HIRB+ regeling. Datacenterstrategie Noord-Holland, op te stellen in overleg met gemeenten en andere stakeholders. Lange Termijn Perspectief en gebiedsplan voor het kerngebied Nieuwe Diep-Nieuwe Werk voor het Maritiem Cluster Den Helder, op te stellen samen met overheden en bedrijfsleven. Strategisch plan als basis om het ecosysteem van Energy & Health te Petten verder uit te bouwen en open te stellen. Onderdeel van dit plan is een inrichtingsplan van het terrein. De campus is ook de site waar de nieuwe Pallas-reactor zal worden gebouwd. Een visie (Havennotitie) op de ruimtelijk-economische perspectieven van de zeehavens van Noord-Holland. Actuele regionale visies op detailhandel, die verplicht zijn vanuit de omgevingsverordening. 	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeringsstrategie Plabeka Regionale programma's werklocaties regio's NHH Behoefteteraming circulaire economie NH Omgevingsverordening NH Datacenterstrategie NH Bestuursplatform NZKG Ontwikkelingsbedrijf NHH SADC Regionaal Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied Regionale Adviescommissies detailhandel Regionale visies detailhandel Koopstromen & marktruimte onderzoek detailhandel Monitor werklocaties NH Monitor detailhandel NH Energy & Health Campus Petten Regiodeal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland (Den Helder) Programma OV Knooppunten
	<ul style="list-style-type: none"> Werklocaties verouderen snel zonder investeringen in beheer, onderhoud of fysieke verbetering. Er ligt een grote revitaliseringsopgave van verblijfsrecreatiegebieden Transformatie en/of functiemenging kunnen kansrijke oplossingsrichtingen zijn voor de toenemende leegstand in winkelgebieden of verouderde werkgebieden. 	<p>Wij willen de toekomstbestendigheid van werklocaties verbeteren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Voor het vergroten van de toekomstbestendigheid van bestaande bedrijventerreinen zetten wij in op het herstructureren van 60 ha per jaar. Wij streven ernaar dat minimaal 50% van de Noord-Hollandse bedrijventerreinen een vorm van gezamenlijk beheer heeft. Wij zetten in op de revitaliseringsopgave in de verblijfsrecreatie door 15 bedrijven te ondersteunen bij het versterken van de bedrijfsvoering We zetten in op transformatiekansen van winkels om zo winkelgebieden toekomstbestendiger te maken. 	<ul style="list-style-type: none"> Herstructureringsprojecten op 60 ha/jaar verouderd bedrijventerrein. Eerste stappen naar duurzaam beheer van bedrijventerreinen, waarvoor ONHN en Projectbureau Herstructurering (PHB) worden ingezet. 15 recreatiebedrijven worden ondersteund bij het versterken van de bedrijfsvoering. 20 gemeenten of winkeliersverenigingen worden ondersteund bij het toekomstbestendiger maken van hun winkelgebied. Aanpak Wonen voor Winkels: stimuleren en faciliteren van gemeenten in het transformeren van leegstaande winkels naar woningen. 	<ul style="list-style-type: none"> HIRB+ uitvoeringsregelingen Projectbureau Herstructurering MRA Ontwikkelingsbedrijf NHH SADC Regionale Adviescommissies detailhandel

Strategisch doel	Opgaven	Ambities	Inzet	Producten	Instrumenten
<p data-bbox="129 587 309 657">Aantrekkelijke en duurzame werklocaties</p> 	<p data-bbox="331 276 624 416">Werklocaties kunnen een grotere bijdrage leveren aan energietransitie, circulaire economie, klimaatbestendigheid, biodiversiteit en ruimtelijke kwaliteit.</p>	<p data-bbox="638 276 857 368">Wij willen dat werklocaties een grotere bijdrage gaan leveren aan transitieopgaven.</p>	<ul data-bbox="875 276 1317 970" style="list-style-type: none"> • Wij verkennen de mogelijkheid om een duurzaamheidsmonitor voor bedrijventerreinen op te zetten en we werken onze ambities op verduurzaming verder uit in een Verduurzamingsstrategie Werklocaties. • Wij verkennen en ondersteunen mogelijkheden van circulaire economie op bestaande bedrijventerreinen. • Wij zetten in op verduurzaming van verblijfsrecreatie door middel van het subsidiëren van een verduurzamingsscan/plan van 10 bedrijven. • Wij stimuleren het versnellen en versterken van collectieve duurzaamheidsmaatregelen op werklocaties, zoals energie coöperaties en smart grids. • Wij stimuleren duurzame werklocaties nabij OV-knooppunten • Wij zetten in op het zo veel mogelijk energie- en CO2-neutraal worden van bedrijventerreinen: • Bedrijfsdaken worden zo veel mogelijk benut voor zonne-energie • Stimuleren gebruik restwarmte zoals datacenters en industrie • Ontwikkelen van nieuwe werklocaties op basis van circulaire principes • Vergroenen van werklocaties (bomen, biodiversiteit, klimaatadaptatie, recreatief medegebruik) 	<ul data-bbox="1335 276 1787 707" style="list-style-type: none"> • Verkenning naar de opzet van een duurzaamheidsmonitor bedrijventerreinen. • Verduurzamingsstrategie Werklocaties Noord-Holland. • Circulaire gebiedsontwikkeling door SADC. Via het Strategisch Meerjarenplan en Bedrijfsplannen van SADC sturen wij daarop aan. • Uitvoeren van een verduurzamingsscan/plan bij 10 recreatiebedrijven. • (Motie 2020-42) Duurzaamheidsmaatregelen bij bedrijven via een van de uitwerkingen van motie 42 inzake maatregelen tegen de coronacrisis, vormgegeven in HIRB+ duurzaamheid. • (Motie 2020-42) Uitgebreide opdracht (PHB en ONHN) voor verduurzaming + samenwerking bedrijventerreinen en uitvoering van 5 pilots. • Project Zero Emissie Corridor van Amsterdam Logistics. 	<ul data-bbox="1812 276 2096 635" style="list-style-type: none"> • HIRB+ uitvoeringsregelingen • Uitvoering motie 42 • Pilotprojecten circulaire economie • Verduurzamingsscan verblijfsrecreatie • Uitvoeringsregeling duurzame zeehavens • Duurzaamheidsmonitor werklocatie • Verduurzamingsstrategie • Ontwikkelingsbedrijf NHN • SADC • Bestuursplatform NZKG • Amsterdam Logistics

Strategisch doel	Opgaven	Ambities	Inzet	Producten	Instrumenten
Een veerkrachtige arbeidsmarkt 	<ul style="list-style-type: none"> Zonder de juiste vaardigheden en kwalificaties in de arbeidsmarkt zullen er knelpunten ontstaan bij de realisatie van de transitieopgaven rondom o.a. klimaat, energie en circulaire economie. Er dreigen vooral tekorten in de technische en technologische beroepen. 	<p>Wij willen voldoende gekwalificeerde werknemers in de techniek en technologie ten behoeve van de transitieopgaven waarbij we streven naar inclusiviteit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> We investeren in een robuust ecosysteem rond werk en ontwikkelen, waarin elke economische regio minimaal één multilevel triple helix campus heeft. We zoeken en ondersteunen slimme verbindingen tussen investeringen in innovaties voor onze transitieopgaven en de beroeps- en onderwijspraktijk. Samen met onze partners ontwikkelen van instrumenten voor mobiliteit van vakmensen tussen sectoren (van werk naar werk). We stimuleren een leercultuur bij bedrijven voor de doorontwikkeling van de (potentiële) beroepsbevolking en bevordering van innovatie. We stimuleren de instroom van technici door het promoten van techniek en technologie 	<ul style="list-style-type: none"> Een Uitvoeringsregeling gericht op duurzame bedrijfsvoering en mede-eigenaarschap van de triple helix van multilevel campussen in de regio, opengesteld in 2021. De jaarlijkse werkagenda van de Werkambassadeur. De voeding van de Werkagenda komt voort uit het onderhouden van de actieagenda in het Manifest Werken en Ontwikkelen 2030 van de triple helix. Minimaal 1 brede technologietafel per jaar en 4 bijeenkomsten van adviescommissie over actualiteit en regievoering op het manifest door alle triple helixpartijen te ondersteunen. 6 tot 8 ontwikkelcoalities per jaar uit het Manifest in de ontwikkeling en verbinding van hun gezamenlijke plannen en instrumenten op de doelen uit het Manifest. O.a. voor Werk, naar Werk, Zij-instroom, en bevorderen techniekpromotie en leercultuur. Jaarlijks 8 regionale Promotie Events Techniek voor PO en VO en uitbreiding van het bestaande netwerk via een ontwikkelcoalitie in het kader van het Manifest. Jaarlijkse rapportage over de Noord-Hollandse arbeidsmarkt cijfers. Verkenning van de mogelijkheden voor een provinciaal dashboard Arbeidsmarkt informatie tezamen met een ontwikkelcoalitie uit het manifest. Regionale afstemmingsgremia op NHN en MRA-niveau. 	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeringsregeling triple helix campusvorming Werkambassadeur Triple helix campussen Manifest Werken en Ontwikkelen 2030 Promotie werken in techniek en technologie Technologietafels en ontwikkelcoalities Monitor Arbeidsmarkt
Internationalisering 	<ul style="list-style-type: none"> Het vestigingsklimaat van Noord-Holland biedt veel kansen voor internationale bedrijven en voor Noord-Hollandse bedrijven voor de internationale markt. Internationale bedrijven kunnen ook een bijdrage leveren aan brede maatschappelijke opgaven zoals circulaire economie, energietransitie, voedsel en duurzame mobiliteit. Het vestigingsklimaat wordt bedreigd door zaken als gebrekkige energie-infrastructuur en beschikbaarheid van talent. 	<ul style="list-style-type: none"> Wij willen dat internationale bedrijven die zich in Noord-Holland vestigen, ook een bijdrage leveren aan onze brede maatschappelijke opgaven. Wij willen Noord-Hollandse MKB bedrijven ondersteunen die zich internationaal willen oriënteren. 	<ul style="list-style-type: none"> Ondersteunen van potentiële internationale vestigers die een bijdrage kunnen leveren aan brede maatschappelijke opgaven. Bestuurlijk agenderen van knelpunten van het vestigingsklimaat. Onderzoeken hoe het MKB ondersteund kan worden bij internationalisering. 	<ul style="list-style-type: none"> Ambtelijke en bestuurlijke inzet voor de positieve beïnvloeding van de investeringsbeslissing van het internationale bedrijf die een vestigingsplek zoekt. Relatiegesprekken met internationale bedrijven waarbij gezocht wordt naar synergie en mogelijke samenwerking op de provinciale opgaven Samenwerking tussen regionale partners en provinciale MKB instrumenten zoals PIMNH en GO-NH! Evaluatie van Globaliser projecten en een aanvullen onderzoek over de behoefte van ondersteuning van het MKB bij internationalisering. 	<ul style="list-style-type: none"> Provinciale Leidraad Internationalisering Ontwikkelingsbedrijf NHN Samenwerkingspartners Amsterdam Trade & Innovate, NFIA, etc. Pilot Globaliser voor internationalisering MKB

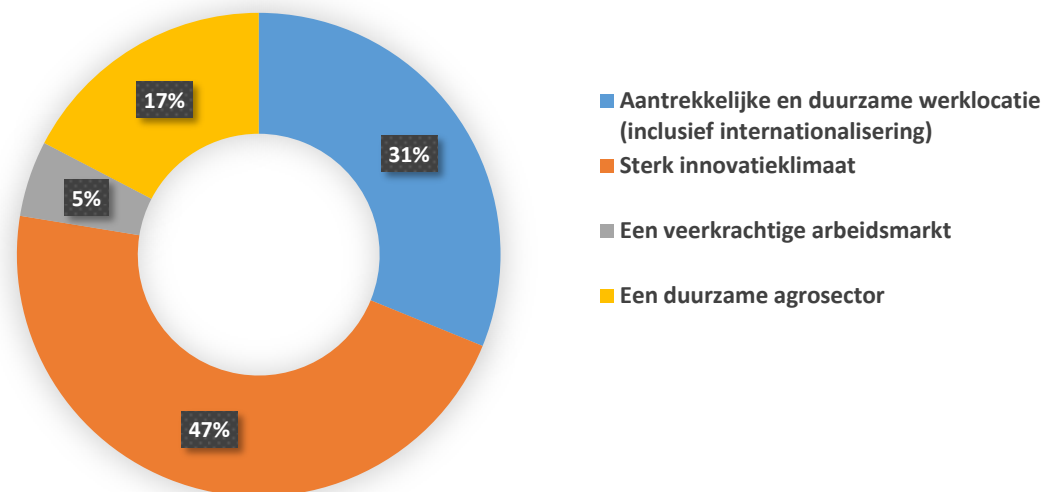
Strategisch doel	Opgaven	Ambities	Inzet	Producten	Instrumenten
<p data-bbox="152 826 291 901">Een sterke en duurzame agrosector</p> 	<ul data-bbox="336 276 618 997" style="list-style-type: none"> • Om de verdere verduurzaming van het agri&foodstelsysteem te versnellen is meer innovatie en ondernemerschap nodig. • Realisatie en financiering van de transitieopgaven voor agri&food zijn complex en vragen van een krachtige inzet van overheden waarbij innovatie en digitalisering een grote rol spelen. • De landbouw moet in staat kunnen zijn om een bijdrage te kunnen leveren aan een gezonde leefomgeving (water, bodem, biodiversiteit), biodiversiteit (stikstofreductie), en waterkwaliteit. • Er liggen uitdagingen voor voedselvraagstukken, energietransitie en andere opgaven in de landbouw die vragen om verdere ontwikkeling en verduurzaming van teelt en innovaties (o.a. op de ontwikkeling van weerbare gewassen, nieuwe teelttechnieken en digitalisering). 	<p data-bbox="640 276 853 443">Wij willen een verdere verduurzaming van de agrosector voor het behoud van innovatie- en concurrentiekracht en toekomstperspectief voor ondernemers.</p>	<ul data-bbox="875 276 1312 1433" style="list-style-type: none"> • Uitvoeren agenda Voedselvisie 2021-2024 met inzet op: <ul data-bbox="898 323 1312 467" style="list-style-type: none"> o Regeneratieve landbouw: in 2030 is de grondgebonden landbouw natuurinclusief (niveau II); o Kringlooplandbouw: in 2030 zijn kringlopen op een zo laag mogelijk niveau gesloten; o Korte ketens: in 2030 eten we 25% uit de regio. • Wij werken samen met andere programma's en opgaven, zoals gezonde leefomgeving, klimaat en energie, bodemdaling, actieagenda Circulaire Economie, masterplan biodiversiteit, regiebureau NNN, strategische aanpak stikstof, regionale waterprogramma's. • Wij dragen bij aan het nieuwe Nationaal Strategisch Plan voor het EU-Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en implementeren dit beleid en cofinancieren projecten uit het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP). • Wij geven provinciaal invulling aan landelijk stikstofbeleid voor de landbouw en ontwikkelen provinciaal beleid en instrumentarium. • Wij faciliteren de versterking en verduurzaming van de glastuinbouw op de thema's innovatie, economische en duurzame ruimtelijke ontwikkeling, klimaatneutrale tuinbouw, toekomstbestendige arbeidsmarkt, imago en positionering, agro-logistiek, samenwerking met gemeenten. • Wij ondersteunen smart farming/digitalisering. • Aandacht voor verzilting, watertekort, wateroverlast. • Met de greenports zetten wij ons andere in voor het realiseren van een klimaatneutrale tuinbouw; moderniseren en verduurzamen van tuinbouwareaal; vitale teelt (resistent uitgangsmateriaal, gezonde bodem, gezonde planten, innovaties in teeltsystemen, duurzame kassen) kennisontwikkeling en toepassing (ict/ big data, robots, sensoren, nieuwe technieken) het versterken van de Internationale Innovatie en Ontwikkelkracht van de sector; kennis bundelen en ontsluiten op het gebied van markttoegang, het zorgen voor voldoende arbeidskrachten met de juiste kennis en vaardigheden, inzet voor goede huisvesting voor buitenlandse werknemers. • Met de waterschappen werken wij aan doorontwikkeling van het landbouwportaal. 	<ul data-bbox="1335 276 1787 805" style="list-style-type: none"> • Uitvoering van de Voedselvisie 2021-2022: <ul data-bbox="1357 323 1787 443" style="list-style-type: none"> - Zeven gebiedsprojecten, drie eiwittransitieprojecten, één logistiek project en vijf korte ketenprojecten. - Samenwerking op gebiedsniveau met gemeenten m.b.t. kringlooplandbouw, regeneratieve landbouw en korte ketens • (co-)financiering van EU-projecten. • Monitoring (duurzaamheids-) prestaties van de land en tuinbouw in Noord-Holland. Verlenging agrimatie 2021-2023. • Uitvoeringsagenda Greenport Noord-Holland Noord, w.o. de Agenda Human Capital en Innovatie voor Greenport Noord-Holland Noord. • Uitvoeringsagenda Greenport Aalsmeer • Transitiecollege Kas als energiebron • Uitvoeringsagenda Voedsel Verbindt • Project voor verdere verduurzaming bollenteelt (samen met Greenport NHN, KAVB en LTO). • Jaarplan Greenports Nederland Internationalisering 2021 • Actieplan transitie IJsselmeervisserij 	<ul data-bbox="1812 276 2107 758" style="list-style-type: none"> • Uitvoeringsregelingen voor openstelling van (Europese, Rijks en provinciale) subsidies <ul data-bbox="1834 347 2107 443" style="list-style-type: none"> - Plattelands-ontwikkelingsprogramma (POP) - Waddenfonds (budget lokale innovaties en visserij) • Netwerk Voedsel Verbindt • Platform www.boerenbusinessinbalans.nl • Greendeals • Monitor Agrimatie • Greenport NHN en Seed Valley • Greenport Aalsmeer • Greenports Nederland • Landelijk Milieuoverleg Bloembollen • Fieldlab bloembollen • Landbouwportaal • Bestuurlijk platform Visserij

Strategisch doel	Opgaven	Ambities	Inzet	Producten	Instrumenten
<p>Een sterke en duurzame agrosector</p> 	<ul style="list-style-type: none"> De vraag naar grond is vanuit verschillende transities (ook die vanuit de landbouw) en opgaven groot. De transitie naar een duurzamere landbouw sector is lastig, onder andere door druk op de ruimte in het landelijk gebied en onrendabele business cases. Dit vraagt om heldere kaders. Individuele agrarische bedrijven kunnen in de knel t.o.v. kwetsbare functies, water en landschap. Dit vraagt om oplossingsrichtingen zoals aanpassing, verplaatsing of herstructurering. Bedrijven in de agrosector hebben behoefte aan ontwikkelruimte. Bedrijven in de agrosector hebben behoefte aan voldoende geschoold personeel. 	<p>Wij willen dat er voldoende areaal is voor een sterke, duurzame en innovatieve agrosector</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wij streven naar integrale oplossingen rondom landbouw, energie, water, natuur, bodemdaling en klimaat. Wij ondersteunen van gemeenten bij het opstellen van agrarische visies/ Omgevingsvisies/ Omgevingsplannen. Samen met de partners van Greenport Aalsmeer en Greenport NHN onderzoeken wij de ruimtebehoefte voor (glas-)tuinbouw. Wij verkrijgen meer inzicht in de ruimtebehoefte van de landbouw. Wij ondersteunen de agrosector en visserij om kansen te creëren met verbreding van activiteiten. 	<ul style="list-style-type: none"> Voorstellen voor actualisatie van de Omgevingsverordening (balans economie/ innovatie/leefbaarheid/land-schap) Verkenning naar mogelijkheden voor inzet van provinciale grond voor transitie- en verduurzamingsopgaven. Monitor van ontwikkelingen in glastuinbouw (glasmonitor). Herijking van de Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer. Ontwikkeling van gebiedsvisies energie 	<ul style="list-style-type: none"> Omgevingsverordening Noord-Holland 2022 Glastuinbouwmonitor Subsidies verplaatsing glastuinbouw Structuurverbetering en transformatie landbouwgebieden Afstemming met de Greenports en gemeenten Regionale veenweidestrategie

Bijlage 2 Financiën

Strategisch doel	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Totaal
Aantrekkelijke en duurzame werklocatie (inclusief internationalisering)	6.915	6.905	6.905	20.725
Sterk innovatieklimaat	16.589	9.276	4.995	30.860
Een veerkrachtige arbeidsmarkt	1.274	1.124	974	3.372
Een duurzame agrosector	3.959	3.745	3.841	11.545
Totaal lasten	28.737	21.050	16.715	66.502
Totaal baten	-7.585	-72	-72	-7729
Saldo van baten en lasten	21.152	20.978	16.643	58.773
Stortingen				
Resv. Herstructurering Bedrijventerreinen	2500	2500	2500	7500
Resv. MKB innovatie-instrumenten	3750	5672	5672	15094
Resv. Europese landbouwprojecten	5000	0	500	5500
Onttrekkingen				
Resv. Herstructurering Bedrijventerreinen	-6069	-2575	-2575	-11219
Resv. MKB innovatie-instrumenten	-5347	-4646	-315	-10308
Resv. Europese landbouwprojecten	-1195	-732	-678	-2605
Resultaat	19.792	21.197	21.747	62.736

Budget Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023
€ 66,5 miljoen

Bijlage 3 Overzicht fondsen en instrumenten

Naam	Toelichting	Planning
Europees		
Recovery and Resilience Facility (RRF)	Het RRF vormt het belangrijkste onderdeel van Next Generation EU, het Europese herstellepakket. Het is bedoeld als steun voor de EU-lidstaten, gericht op grootschalige hervormingen en investeringen die de economische en maatschappelijke impact van de coronacrisis verzachten. Met name door vergroening en digitalisering. RRF-middelen moeten daarnaast bijdragen aan hervormingen van bijvoorbeeld de arbeids- en woningmarkt. Voor Nederland komt 5,6 miljard beschikbaar.	Nederland moet een nationaal plan opstellen voor besteding van de middelen. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft hierin het voortouw. Er is voor de eerste invulling van het plan een uitvraag voor regionale projecten gedaan via de regioambassadeurs. Duidelijk is dat het gaat om grootschalige projecten (≥€30 mln.) die op korte termijn uitvoeringsgereed moeten zijn. Inmiddels is duidelijk dat het indienen van een nationaal plan voor RRF wordt overgelaten aan het volgende kabinet (indieningstermijn: april 2022).
Just Transition Fund	Het JTF is onderdeel van de Europese Green Deal. Doel hiervan is financiële ondersteuning bieden aan regio's die in hun economische structuur en werkgelegenheid zwaar getroffen worden door de klimaattransitie. Via een rekenmethodiek is vastgesteld hoe de totale JTF middelen (€7,5 miljard) over heel Europa verdeeld kunnen worden. Voor Nederland komt €623 miljoen beschikbaar in de periode 2021-2027.	Inmiddels is €58,5 miljoen toegekend voor de IJmond regio (COROP-gebied). Precieze voorwaarden zijn nog onbekend. Het Rijk bepaalt hoe de JTF-middelen verdeeld gaan worden over Nederland. Op dit moment vinden gesprekken plaats over of de uitvoering centraal of decentraal moet plaatsvinden. In het laatste geval is het mogelijk dat dit via het EFRO-programma Kansen voor West gebeurt. Verwachting is dat een belangrijk deel van de JTF-middelen bestemd zal zijn voor scholing en verbetering aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt.
Brexit Adjustment Reserve	Op Europees niveau is de Brexit Adjustment Reserve (BAR) ingesteld om de economische effecten van de Brexit op te vangen. In totaal is hiervoor 5,4 miljard euro beschikbaar. Naar verwachting ontvangt Nederland hieruit een bedrag van 714 miljoen.	Er wordt een nationaal plan opgesteld om deze middelen in te zetten. De provincie krijgt mogelijk geen rol bij de verdeling van de middelen, maar roept het Rijk op snel te handelen en lobbyt in IPO- en Randstadverband om de middelen breder in te zetten dan voor visserij en handel. Zo vraagt zij aandacht voor de bijzondere positie van het MKB omdat zij vaak onevenredig geraakt worden.
Digital Europe Programma	Met het Digital Europe Program (€7,5 miljard, 2021-2027) wil de Europese Commissie de digitale transformatie van de Europese economie en samenleving ondersteunen via: 1) bevordering van technologie (o.a. high-performance computing, kunstmatige intelligentie en cyberbeveiliging), 2) stimuleren van digitale vaardigheden en 3) uitrol en optimaal gebruik van digitale capaciteiten en interoperabiliteit. Binnen onderdeel twee worden o.a. Europese Digitale Innovatiehubs (EDIH) opgezet om de digitale transformatie van (MKB) bedrijven en overheden te ondersteunen.	In Nederland worden naar verwachting 6 EDIH's opgericht. De Smart Industry HUB Noordwest Nederland, een Triple-Helix samenwerking tussen de provincies Flevoland, Utrecht en Noord-Holland, heeft een aanvraag ingediend. Er is gekozen voor thema's die aansluiten bij ons provinciaal beleid, namelijk: smart industry, smart farming, smart mobility en smart health. De uitslag van de Europese EDIH call wordt rond de zomer verwacht. Over de start van andere onderdelen van het programma is nog geen duidelijkheid.
Kansen voor West (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling)	Kern van de EFRO-programma's is het ongedaan maken van regionale onevenwichtigheden en het bevorderen van innovatie in de regio en binnen het MKB, in samenwerking met kennis- en onderwijsinstellingen. Nederland is hiervoor opgedeeld in 4 regio's. Kansen voor West (KvW) is het samenwerkingsverband van de vier Randstadprovincies; Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Flevoland en de vier grote steden; Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. In dit programma werken sociale, economische, publieke en private partners samen om een impuls te geven aan de regionale economie.	Voor de uitvoering van Kansen voor West II was voor de gehele programmaperiode ruim €182 miljoen aan EFRO-middelen beschikbaar. Voor de provincie Noord-Holland was onder KvW II €22 miljoen EFRO beschikbaar. In 2021 loopt het Kansen voor West II programma af. In 2022 is de start van het Kansen voor West III programma beoogd. Vooral nog wordt hierbij uitgegaan van eenzelfde bedrag als de vorige periode.
REACT – EU (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling)	Onderdeel van het Europees herstellinstrument (Next Generation EU) is "REACT-EU". Dit betreft een verlenging van de operationele programma's van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) ter bevordering van groen en digitaal herstel van de economie.	De REACT middelen zijn een aanvulling op het Kansen voor West 2 programma. Middelen worden via openstellingen besteed vanaf 15 februari 2021 en moeten uiterlijk 31 december 2023 zijn uitgegeven. Op basis van de verdeelsleutel bij Kansen voor West 2, is voor de provincie Noord-Holland €9,6 miljoen beschikbaar. €3 miljoen hiervan wordt uitgezet via het Innovatiefonds Noord-Holland.
Subsidie Plattelandsontwikkeling (POP3)	Het derde plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) is een Europees subsidieprogramma voor het ontwikkelen, verduurzamen en innoveren van de agrarische sector in Nederland.	De POP3-subsidies zijn verdeeld in nationale regelingen (rijksregelingen) en subsidies per provincie. De provincie Noord-Holland verstrekt de POP3 'jonge Landbouwers' subsidie (ter ondersteuning voor de verduurzaming van bedrijven van jonge landbouwers) en de POP3 'uitvoering van LEADER-projecten' (bedoeld voor duurzame groei, het stimuleren van een circulaire en biobased economie, agrotoeristische infrastructuur en oplossingen voor demografische veranderingen).

Naam	Toelichting	Planning
Interreg	Interreg is een Europese subsidieregeling voor ruimtelijke en regionale ontwikkeling. Aan de projecten die onder Interreg vallen werken partijen uit verschillende landen samen, hierbij zijn twee voor de provincie interessant: <ul style="list-style-type: none"> • Interreg North West Europe (smart climate resilience, energy transition, circular economy, innovation capacity, social inclusive society) • Interreg North Sea Region (smart, circular, green, sustainable economies, climate resilience, maritime governance) 	Lancering van het nieuwe programma wordt tussen september en november 2021 verwacht.
Life	LIFE bestaat uit 2 programma's (milieu en klimaat), gericht op een circulaire, energie-efficiënte, koolstofarme, biodivers en klimaat-robuste economie.	Bij schrijven van de uitvoeringsagenda economie wordt het meerjarig werkprogramma naar verwachting eind april 2021 aangenomen.
Horizon Europe	Het voornaamste Europese programma voor onderzoek en innovatie, voorheen bekend als Horizon 2020. Het programma loopt van 2021-2027 en heeft een budget van ruim €95 miljard.	Interessant voor organisaties actief in onderzoek, technologische ontwikkeling en/of innovatie (in internationaal verband). De publicatie van de werkprogramma's/opening van de calls wordt 15 april 2021 verwacht.
Connecting Europe Facility	De Connecting Europe Facility (CEF) is een financieringsinstrument van de EU voor meer groei, banen en concurrentievermogen. Het is gericht op Europese netwerken op het gebied van transport, energie en digitaal.	Projecten die zich richten op het verbeteren en versterken van het TEN-T netwerk, komen in aanmerking voor subsidie. Bijvoorbeeld het oplossen van ontbrekende schakels in het netwerk of wegnemen van bestaande infrastructurele knelpunten.
Nationaal		
Nationaal Groeifonds	Het Groeifonds richt zich op investeringen (≥€30 mln.) die het verdienvermogen van Nederland op de langere termijn versterken. Het Groeifonds richt zich op 3 investeringssterreinen: 1) kennisontwikkeling (onderwijs, leven lang leren), 2) research & development en innovatie (ontwikkeling clusters en regionale ecosystemen), 3) fysieke infrastructuur (mobiliteit, energie, digitaal).	Er is 20 miljard beschikbaar voor 2021 – 2025. Er zijn inmiddels projectvoorstellen ingediend voor de 1e tranche, waarvan 4 voorstellen verbonden zijn met de provincie Noord-Holland (Schaalsprong OV MRA, Quantum Delta, AiNed, Groenvermogen) en een positief advies hebben gekregen van de beoordelingscommissie.
Invest-NL	Focusgebieden: carbonneutraal, circulair, innovatieve scale-ups en toegankelijke gezondheidszorg. Invest-NL verschaft investeringen vanaf €5 miljoen.	Invest-NL is actief en heeft contact met provinciale investeringsfondsen.
Provinciaal		
Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds	De provincie Noord-Holland heeft €100 miljoen beschikbaar gesteld om de economische en maatschappelijke effecten van de uitbraak van corona te verzachten. Het economisch herstel- en duurzaamheidsfonds wordt ingezet voor minder CO2-uitstoot en verduurzaming in de gebouwde omgeving, versterken van de culturele en maatschappelijke sector en versterken van personeel voor de technische sector.	Tijdelijk actief sinds 2020, eindigt eind 2023.
MIT-regeling	De Uitvoeringsregeling subsidie MKB innovatiestimulering topsectoren Noord-Holland (MIT) past binnen de programma's en missies van het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid. Subsidies zijn beschikbaar voor haalbaarheidsstudies (≤€20.000) en R&D samenwerkingsprojecten (≤€350.000)	Aanvragen weer mogelijk vanaf medio 2021.
Innovatiefonds	Het Innovatiefonds verstrekt (converteerbare) leningen (≤€300.000) aan innovatieve startups en MKB-ers die een 'Proof-of-Concept' willen uitvoeren. Doelsectoren: Agri/Food, creative, energie, HTSM, LSH, logistiek, tuinbouw, ICT, water.	Aanvragen doorlopend mogelijk.
PDENH	Het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland investeert (€250.000 - €7 mln.) in bedrijven en projecten in de circulaire economie, energietransitie en duurzame mobiliteit.	Aanvragen doorlopend mogelijk.

Naam	Toelichting	Planning
ROM	De nieuwe Noord-Hollandse regionale ontwikkelingsmaatschappij krijgt een transitiefonds voor grootschalige investeringen in energietransitie en circulaire economie en een MKB-fonds die hoofdzakelijk kleinschaliger investeringen in groei en innovatie van het MKB zal doen. De bandbreedte van investeringen is tussen de €300.000 - €5 miljoen.	De ROM oprichting is beoogd per 1 juli 2021. Daarna zullen de fondsen actief worden.
HIRB+ duurzaamheid Noord-Holland 2021	De provincie Noord-Holland wil met deze subsidie de verduurzaming op Noord-Hollandse bedrijventerreinen stimuleren. De provincie geeft subsidie voor het realiseren van fysieke duurzaamheidsmaatregelen die gericht zijn op energie besparing en gebruik of opwek van duurzame energie.	Het maximum subsidiebedrag is € 200.000, waarbij uiteenlopende percentages voor de subsidiabele kosten gelden afhankelijk van het type activiteit.
HIRB+ herstructurering en intelligent ruimtegebruik bedrijventerreinen Noord-Holland	De provincie Noord-Holland wil met deze subsidie de kwaliteit van de bestaande bedrijventerreinen en haventerreinen in Noord-Holland verbeteren. De provincie geeft subsidies voor fysieke maatregelen, procesmaatregelen die verband houden met fysieke maatregelen en subsidies ten behoeve van de verbetering van het aanzicht van bedrijfspanden of duurzaamheidsmaatregelen voor bedrijfspanden.	Het maximum subsidiebedrag is € 500.000, waarbij uiteenlopende percentages voor de subsidiabele kosten gelden afhankelijk van het type activiteit.
HIRB+ revitalisering verblijfsrecreatie	De provincie Noord-Holland wil de verblijfsrecreatieve sector revitaliseren en toekomstbestendig maken en houden. De provincie geeft daarom subsidie voor onderzoek of planvorming ten behoeve van kwaliteitsverbetering, en onderzoek of planvorming ten behoeve van verduurzaming waarbij toeristisch-recreatieve verhuur centraal staat.	Het maximum subsidiebedrag is 50% van de noodzakelijke kosten tot €12.500. De regeling staat open tussen 15 april 2021, 09:00 uur en 30 december 2021, 17:00 uur. Subsidie aanvragen kan door eigenaren, exploitanten en VvE's van campings of vakantieparken voor toeristisch-recreatieve verhuur. Op het complex moeten minimaal 40 plekken of huisjes aanwezig zijn.
HIRB+ toekomstbestendige winkelgebieden	Het doel van deze subsidie is het verhogen van het kwaliteitsniveau van de Noord-Hollandse winkelstructuur door het terugdringen van leegstand, het opzetten of verbeteren van samenwerking, het initiëren van duurzame maatregelen of het opstellen van een transformatievisie.	Het maximum subsidiebedrag is 50% van de noodzakelijke kosten tot maximaal €25.000.
PIM	Het programma Investeringsgereed Innovatief MKB (PIM) helpt ondernemers in Noord-Holland met financieringsvragen, maatwerkadvies en masterclasses.	Het PIM loket is doorlopend voor ondernemers beschikbaar.

* Voor een overzicht van alle subsidies en subsidieregelingen van de provincie Noord-Holland, zie: www.noord-holland.nl/loket/Subsidies/Subsidieregelingen

Bijlage 4 Rode draad participatietraject

Tijdens de groepsgesprekken zijn verschillende concrete acties benoemd die de provincie zou kunnen oppakken. We geven hier een totaaloverzicht van de meest concrete actiepunten en een reactie.

Genoemde acties in gesprekken

- **Op het gebied van bijvoorbeeld Smart Grid moet de provincie vaker mee-investeren, in plaats van alleen faciliteren. De provincie kan onrendabele toppen financieren door enerzijds de onrendabele toppen te dekken en anderzijds de onrendabele toppen zo klein mogelijk te krijgen.**

Vanuit het economische beleid zijn verschillende investeringsfondsen opgetuigd en financieringsinstrumenten voorhanden: het Innovatiefonds Noord-Holland (INH), het Participatiefonds Duurzame Economie (PDENH), de MIT-regeling en het financieringsloket PIM. De energietransitie staat hoog op de prioriteitenlijst van de provincie en daarmee ook van deze instrumenten. Investerings in Smart Grids vanuit economische invalshoek (gericht op innovatie en ondernemerschap) geschiedt vanuit deze instrumenten.

- **Het organiserend en innovatief vermogen van toeristische en detailhandelsbedrijven aanjagen. De provincie kan bijdragen doordat zij over grenzen van gemeenten en de provincie heen kijkt. Breng bedrijven bij elkaar, draag goede voorbeelden uit en organiseer op die manier inspiratie voor het toepassen van goede ideeën in Noord-Holland.**

Dit advies neemt de provincie over in haar werkwijze en bovendien passen we dit al toe in het detailhandelsbeleid door het organiseren van webinars en kennisbijeenkomsten.

- **De provincie mag meer maatwerk leveren om zo de beste hulp te bieden aan verschillende ondernemingen. Laat hierin de markt oplossingen aandragen, maar biedt wel een algemeen ingericht instrument en ondersteun zo het organisatievermogen van bedrijven. Een instrument wat er nu al is, is de OTW-subsidie. Deze kan uitgebreid worden.**

De provincie stimuleert graag marktgedreven oplossingen. De ervaringen met de OTW subsidies zijn zeer positief. Na afloop van dit programma in 2023 zal het programma wederom geëvalueerd worden.

- **Ga in gesprek met een brede groep stakeholders uit de agrosector om de strategische opgaven voor de sector te actualiseren, opdat hierop gerichte uitvoeringsacties kunnen volgen.**

Het identificeren van strategische opgaven gebeurt via de lopende gesprekken met de agrosector vanuit het landbouwteam. Daar waar deze strategische opgaven niet zijn benoemd in de uitvoeringsagenda ligt dit aan het feit dat de agenda gericht is op uitvoering en minder op het benoemen van nieuwe, grootschalige beleidslijnen.

Genoemde acties in gesprekken

- **HIRB+ uitbreiden naar herstructurering van glastuinbouwgebieden.**

Naar aanleiding van de evaluatie van het HIRB programma 2016-2019 is dit onderzocht. De conclusie is dat een subsidie verstrekken voor deze opgave niet toereikend is maar een meer sturende rol vraagt van de provincie.

- **Ontwikkeling van het PRIP (Provinciaal Ruimtelijk Initiatieven Platform).**

Het PRIP is een werkwijze waarbij een integraal samengestelde groep ambtenaren zich buigt over één casus om gezamenlijk in korte tijd (één uur) tot een helder standpunt te komen. Op deze wijze denkt de provincie in een vroeg stadium van een (gebieds-)proces mee. Dat het PRIP genoemd wordt beschouwen als algemene aanmoediging voor de PRIP werkwijze: integraal, snel en proactief.

- **De provincie zou, wanneer hier budget voor is, meer moeten investeren in subsidieregelingen voor de detailhandel.**

Voor deze periode hebben wij €1,7 miljoen beschikbaar tot 2023 voor de subsidieregeling detailhandel.

- **De provincie moet een platform oprichten dat zich richt op kennis delen, inspireren, voorbeelden aandragen en verbindingen leggen tussen gemeenten, detailhandel binnen en buiten de provincie. Kennisnetwerk opzetten.**

We hebben geen positieve ervaringen met het organiseren van een kennisplatform voor detailhandel. Daarom focussen we ons op webinars en kennisbijeenkomsten.

- **Provincie kan een trekkersrol op zich nemen dat zich inzet voor het stimuleren van afstemming MRA/provincie/gemeenten op het gebied van kunstmatige intelligentie.**

De provincie is doordrongen van het belang van de digitale economie en de toepassingsgebieden van digitale technologieën zoals kunstmatige intelligentie. Onlangs heeft de provincie een verkenning uit laten voeren naar de stand van de digitale economie in Noord-Holland met als doel om de stimulerende en verbindende rol van de provincie op dit punt uit te werken. Bovenstaand advies wordt hierin meegenomen.

- **Omtrent digitalisering is er een vraag naar een overkoepelende visie die zich niet beperkt tot één beleidstak. De provincie moet hierin meer de regie nemen en kan dienen als verbinder.**

De digitalisering van de economie hebben we opgenomen als ambitie in de uitvoeringsagenda.

Genoemde acties in gesprekken

- **De provincie dient duidelijkheid te geven in waar ruimte voor groei voor datacenters is. Hier zou een langetermijnvisie voor ontwikkeld moeten worden.**

De provincie ontwikkelt een datacenterstrategie. De omgevingsverordening wordt hiervoor als instrument gebruikt. De datacenterstrategie wordt hoogstwaarschijnlijk na de zomer van 2021 vastgesteld.

- **De provincie kan een programma opzetten om het brede MKB te bedienen, in plaats van de 'usual suspects'. Dit kan gedaan worden door een MKB-ambassadeur aan te nemen, een ambassadeur die mogelijkheden aandraagt. De ambassadeur gaat aan tafel met partijen en kan zo mogelijkheden ontdekken.**

We hebben diverse instrumenten om mkb'ers te ondersteunen. De taak om het brede MKB te bedienen is belegd bij verschillende organisaties in de provincie die het regionale speelveld goed kennen. Dit zijn onder andere het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland-Noord en de Amsterdam Economic Board. Daarnaast zal de nieuwe Regionale Ontwikkelingsmaatschappij zich buigen over regionale business development van het MKB en gaat de portefeuillehouder Economie regelmatig met verschillende partijen om tafel.

- **De provincie zou kunnen inzetten op de toegankelijkheid voor ondernemers voor potentiële innovaties, aan de hand van 'voucher regelingen'. Zo worden de ondernemers ontzorgd.**

Ontwikkeling en toepassing van innovatie is een belangrijk speerpunt in het economische beleid van de provincie. Daartoe zijn verschillende instrumenten opgericht om ondernemers te helpen innoveren. Het Innovatiefonds Noord-Holland verstrekt financiering voor de ontwikkeling van 'Proof-of-Concept' producten en diensten. De MIT-regeling subsidieert research & development en haalbaarheidsstudies, en voor ondernemers die nog in de 'ideeënfase' zitten is er de GOI-NH accelerator.

Genoemde acties in gesprekken

- **De provincie kan gemeenten (die steeds minder specialisten in huis hebben en veel taken erbij krijgen) ondersteunen bij het vormen van een collectief voor kennisdeling, bijvoorbeeld rond contractvorming, contractbegeleiding; praktische toepassingen.**

We hebben een positieve houding ten aanzien van kennisdeling met gemeenten. Op het gebied van kennisdeling over contractvorming en contractbegeleiding voor gemeenten zien we hier geen rol voor weggelegd in de economische uitvoeringsagenda.

- **Doorzetten van succesvolle regelingen, zoals HIRB+ en het Innovatiefonds.**

De aanmoediging om de HIRB+ regeling en het Innovatiefonds door te zetten beschouwen we als een succes en nemen we ter harte.

- **De provincie dient locaties aan te wijzen voor zowel bedrijvigheid als werklocaties. Mengen is slechts tot op zekere hoogte uitvoerbaar.**

Dit is opgenomen in de uitvoeringsagenda.

- **Het groeiende gevecht voor ruimte vraagt in de toekomst een scherper beleid van de provincie. De provincie zal een belangrijke rol gaan spelen in het maken van deze keuzes. De provincie kan hierin onderzoeken faciliteren op het gebied van wonen/bedrijvigheid/recreatie.**

Het ruimtelijke aspect is een steeds belangrijker component geworden in de ontwikkeling van economische activiteiten en nemen we daarom integraal mee in deze uitvoeringsagenda.

Uit de groepsgesprekken zijn aanvullende punten gekomen. Hieronder zijn deze per groep geordend. Deze punten worden zoveel mogelijk meegenomen in de uitvoering van het economische beleid, of doorgespeeld aan collega's binnen de provincie wanneer het andere werkvelden betreft.

Groepsgesprekken	Aanvullende punten
Metropoolregio Amsterdam	<ul style="list-style-type: none"> • Informatie voor het MKB beter stroomlijnen; sommige (goede) regelingen (bijv. PIM) zijn nu nog onvoldoende bekend. • Initiatieven lopen stuk omdat subsidiëring in 'proof of concept' fase in veel bestaande regeling lastig is. Kan de provincie in dat gat duiken? • Het debat over de ruimte: waar is straks nog ruimte voor economie in de regio? De provincie kan regionale balans bewaken en leidende principes voor het indelen van de ruimte formuleren.
Noord-Holland Noord	<ul style="list-style-type: none"> • De regio mist een integraal perspectief om aan een sterke regio te werken, waaronder ook gerichte uitvoeringsacties passen: hoe maken we de regio aantrekkelijk? • Het regionale MKB komt moeilijk mee bij grote transities (energie, digitalisering). • Tekort aan m.n. technisch arbeidspotentieel in de regio is urgent; samenwerking met onderwijs versterken? • Onrendabele toppen bij grotere projecten (bijv. 'smart grid'). • Verantwoordelijkheidshiaat bij opruimen "oude rommel" op werklocaties.
Agro	<ul style="list-style-type: none"> • De opgaven in de agrosector in het SBE zijn heel gefragmenteerd beschreven; partijen opperen om met een brede werkgroep aan de slag te gaan om een actueel, integraal verhaal neer te zetten. • De vorige uitvoeringsagenda was te sectoraal, terwijl de opgaven integraal zijn. De relatie tussen economie, duurzaamheid, natuur, agro en de ruimtelijke ordening ontbrak. • Daarbij is nu behoefte aan een scherpere koppeling tussen beleid en daadwerkelijke uitvoering: wie doet wat en wanneer. • Huisvesting arbeidsmigranten; kan de provincie doorzettingskracht organiseren?
Detailhandel	<ul style="list-style-type: none"> • Coronacrisis heeft de sector hard geraakt en dwingt bedrijven om primair naar korte termijn te kijken; in uitvoeringsacties moet ook oog worden gehouden voor het agenderen van grote transities (o.a. digitalisering). • Mogelijke rol voor de provincie om netwerk te organiseren met als doel ondernemers te ondersteunen door het delen van kennis. Genoemde best practice: Kennisnetwerk Zuid-Holland
Digitaal	<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoordelijkheidshiaat bij vervuilde grond voor aanleg van gewenste glasvezelverbinding; kan de provincie bemiddelen? • Eenduidig beleid over huisvesting datacenters. • Opstellen van een bredere digitaliseringsagenda: waar werken we in de provincie Noord-Holland naartoe (en welke energie-infrastructuur, onderwijs, etc. horen daarbij)? • Grote potentie voor ontwikkeling van een ecosysteem en profilering rondom AI, maar niemand neemt de lead. Partijen weten elkaar te vinden, maar het blijft bij individuele plannen. • Kennisachterstand in het onderwijs; aandacht voor digitalisering in het mbo en hbo kan een stuk sterker.
Duurzaam	<ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren van het delen van innovaties tussen sectoren. • Hoge verantwoordingslasten bij subsidieregelingen en fondsen zorgen voor verloren gaan van goede initiatieven bij het MKB. • Verantwoordelijkheidshiaat op uitvoeringsniveau: visie en beleid is goed, maar ondersteuning bij uitvoering ontbreekt.
Vernieuwend	<ul style="list-style-type: none"> • Innovatiefonds loopt goed en loopt sneller leeg dan beoogd. In het bijzonder veel aanvragen vanuit genterapie, AI en verduurzaming. Reden tot continueren? • Moeilijk om MKB te betrekken bij grote transities door het ontbreken van een agenda: waar willen we naartoe? Best practices: digitaliseringsagenda's in Flevoland en Utrecht. • Groeifondsen vragen vaak naar projecten van een omvang die niet haalbaar is voor het MKB; belangrijk om regelingen niet te groot en complex te maken. • Tekort aan 'enabling technologies': faciliteiten die nodig zijn om hightech startups op weg te helpen. • European Digital Innovation Hubs: kansen voor de Uitvoeringsagenda?
Ondernemend	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijfsleven vindt het lastig om zich te verenigen. • Te afgebakende regelingen, bottlenecks in energie-infrastructuur en het tekort aan arbeidspotentieel remmen duurzame innovatie. • Tekort aan arbeidspotentieel beschouwen in relatie tot de aantrekkelijkheid van regio's en de woningbouwopgave. • Betrekken van het onderwijs bij het bedrijfsleven is soms lastig.
Groen Herstel	<ul style="list-style-type: none"> • Energie infrastructuur: de netcapaciteit is nu de belangrijkste bottleneck voor de fossiele transitie van de Amsterdamse haven. • Balans in de regio: wonen, voorzieningen én werken. Borgen van voldoende ruimte voor zwaardere bedrijven die belangrijk zijn voor o.a. circulaire ambities. • Grote bedrijven zitten nog te weinig aan tafel voor versterking van de Noord-Hollandse economie. Best practice: Brainport. Daarbij een verantwoordelijkheidshiaat: wie neemt de leiding? • Profilering en prioritering worden gemist ("net niet"), daardoor bijvoorbeeld Brexit-bedrijven misgelopen?

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie

Provincie Noord-Holland

Fotografie

Beeldbank

Illustraties

Jorris Verboon

Grafische verzorging

Xeroxmediaservices

Haarlem, september 2021